

Bánk Gábor, Kuti László

**„ÉSZT NÉLKÜL
NEM MEGY!”**

20

**20 éves
az Értelmiségi Szakszervezeti
Tömörülés**

Bánk Gábor, Kuti László

**„ÉSZT NÉLKÜL
NEM MEGY!”**

**20 éves
az Értelmiségi Szakszervezeti
Tömörülés**

Tartalom

Bevezető	5
Hogyan kezdődött?	7
1989. szeptember 20. – a megalakulás – után	9
Az első küldöttgyűlés utáni időszak	12
Megalakultak megyei szervezeteink	16
A szakszervezetek közötti választások éve, 1993	17
Érdekvédő munkánk főbb állomásai	21
Együttműködésünk kiszélesítése	28
Napló 1989-2009 Kiragadott gondolatok az aktuális sajtóból	31
1989	33
1990	33
1991.	34
1992	35
1993	37
1994	37
1995	38
1996.	39
1997	39
1998	40
1999	40
2000.	41
2001	42
2002.	44
2003	45
2004	47
2005.	48
2006	49
2007.	52
2008.	53
2009.	55
Felhasznált irodalom	57

Tisztelt Olvasó!

„ÉSZT nélkül nem megy!” ez volt az egyik jelszavunk 1993-ban a társadalombiztosítási önkormányzati választáskor. Akkor úgy véltük, hogy a munkavállalók képviselői között ott az ÉSZT helye, mert egy olyan jól körülírható kör érdekeinek a megfogalmazását, védelmét vállaltuk föl, amelynek korábban nem volt ilyen jellegű semmilyen képviselője. Örülhetett, ha „rétegeként” egy legyintéssel elintézték, mert ha komolyabban foglalkoztak vele, az nem sok jóra vezetett. Ez tette indokolttá tagszervezeteink, majd szövetségünk megalakulását. Az idő minket igazolt. Valóban nem megy nélkülünk. A szaktudással, sok esetben speciális ismerettel, magas kvalifikációval rendelkező munkavállalóknak szükségük van, s az idő haladtával egyre inkább lesz is a klasszikus értelemben vett munkavállalói (országos, ágazati, munkahelyi) érdekvédelemre, tehát szakszervezetre. Ezt adtuk eddig, és ezt kívánjuk nyújtani ezután is mindenkinek, aki érzi ennek szükségességét és tagjaink sorába marad, vagy belép oda.

Az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés 1989. szeptember 20-án alakult Budapesten a Kossuth Klubban. Megalakulásunk nem egy hirtelen elhatározás eredménye, hanem szerves fejlődésé volt, mert 1986 óta néhányan már kerestük az utat, hogyan lehetne a jellemzően értelmiségi munkahelyeken a dolgozók érdekeit jobban szolgálni, védeni.

Kiadványunkban ennek a munkának egyes fontosabb állomásaira, fordulópontjaira emlékezünk, felidézve az akkori problémákat, a felmerült megoldási lehetőségeket, az elért eredményeket vagy a sikertelenség okait.

Az eltelt húsz év nagy idő, majdnem emberöltőnyi. Sokan segítették munkánkat. Többen ma is közöttünk vannak, mások új munkahelyre kerültek, néhányan már nyugdíjasok, de döntő többségük ma is aktív, tevékenységünket figyelni, kritikával segíti.

Az elmúlt húsz évben nagyon sok minden megváltozott, de az változatlan, hogy a kreatív értelmiségre egyre nagyobb szükség van, a megbecsültségük ugyanakkor továbbra is kicsi, a költségvetési területeken dolgozók elismertsége és jövedelemszintje alacsony. Sokuktól – az oktatásban és a kutatásban levőktől – a társadalom egyre többet vár, de a jövedelmi helyzetük egyszerű – 2002. évi – jelentősebb bérfejlesztéstől eltekintve folyamatosan romló.

Ilyen körülmények között kell az ünnepi alkalommal visszatekintenünk, a mai körülmények között is hasznosítható tapasztalatokat összegeznünk, és újult erővel folytatni azt a munkát, amelyet két évtizeddel ezelőtt megkezdtünk annak érdekében, hogy a társadalom legmobilibb rétege javuló körülmények között fejtsse ki tevékenységét Magyarországon.

Ehhez a munkához kérjük minden olvasónk további segítségét, építő gondolatait, olykor kritikáját.

Bánk Gábor és Kuti László
a krónikások

Hogyan kezdődött?

A szakszervezeti mozgalmon belül az értelmiség első közös akciója a nem kevés feszültséget de egy szélesebb körnek mégis elismerést hozó, ma már legendás emlék, a műszakiak 10 százalékos bérfeljesztésének egyeztetett szétosztása volt. Az eredeti ötlet a MTESZ 1986. október 18-ai küldöttközgyűlésén merült fel, majd a közgyűlés határozatot hozott, hogy lépéseket tesz a műszakiak jobb megbecsüléséért, magasabb anyagi elismeréséért. A munka megkezdésére egy bizottságot alakítottak dr. Soós Gábor alelnök vezetésével, aki egyben a MEDOSZ alelnöke is volt. A bizottság bevonta munkájába a MEDOSZ Szakemberek Szakosztályát, az AOKDSZ jogelődjét. E munkában így került helyzetbe a szakszervezeti mozgalom.

Az említett bérfeljesztés számtalan buktatója kovácsolta először akcióegységbe az oktatókat, kutatókat tömörítő szakszervezeteket, mivel a bérkeret különböző szakterületekre való szétosztásának előkészítetlensége, a pályázati rendszer, az egy összegben meghatározott pénzkeret arra kényszerítette az ágazati szakszervezeteket, hogy egymásra figyelve és egymást segítve osszák meg a rendelkezésre álló összeget. Ekkor már 1987-88 évfordulóját írtuk.

Bármennyire szolidárisak voltunk egymással, sok elégedetlen közösség jött létre amiatt, mert az akkori megyei tanácsokon keresztül pályázni kellett a fixösszegű szétosztható keretre. A korábban pályázók teljes mértékben megkapták az igényelt összeget, míg a viszonylag később pályázók nem kaptak semmit, mert az igénylők potenciális köréről nem volt sem a kormányzati szerveknek, sem nekünk megfelelően pontos kimutatásunk.

A közös munka, az együtt átélt feszültségek tapasztalatainak őszinte megvitatása segítette elő a bizalom kiteljesedését és teremtette meg az együttgondolkodás igényét. A kölcsönös bizalom azt eredményezte, hogy az 1988-ban alakult TUDOSZ, az őt követő FDSZ és AOKDSZ vezetői hamar egymásra találtak, fölismerték a közös érdekeket erősítő szakszervezeti szövetség létrehozásának szükségességét. Az egyeztető munka eredményeként 1988 őszén létrejött egy laza szervezet, a Szakszervezetek Tudományos Dolgozóinak Koordinációs Testülete. Az egyeztetésen – az említett szakszervezeteken kívül – részt vettek a Vasas Szakszervezet Intézményi Tagozatának vezetői is. Ennek a testületnek nem volt alapszabálya, ügyrendje, SZMSZ-e, de volt egy koordinátora, dr. Dura László, a TUDOSZ titkára személyében. Örülünk, ha gondjainkat megbeszélhettük egymással és kerestük azt a szervezeti keretet, amely nagyobb külső ellenállás nélkül eredményesebb munkát tett lehetővé.

Az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés létrehozásának a gondolata 1989 márciusában vetődött fel először. Ezt már formális szervezetként képzeltük el. Lényegében azt szerettük volna, ha a SZOT mellett megalakul egy új tömörülés, mely a költségvetési és a szellemi szféra munkavállalóit tömöríti. Ma már tudjuk, hogy bármilyen jó is ez a gondolat, az idő még korai volt hozzá – a szervezés azonban megindult. Számtalan szakszervezettel vettük fel a kapcsolatot. Többször tartottunk közös vezetőségi ülést, hogy egyeztessük az álláspontokat, meghatározzuk a szervezeti kereteket, illetve tisztázzuk, kik vállalják a kezdeményező szerepet. Végül öt szakszervezet – a Felső-

oktatási Dolgozók Szakszervezete (FDSZ), az Írók Szakszervezete, a MEDOSZ Agrár-
oktatási és Kutatási Dolgozók Szakszervezete (AOKDSZ), a Sajtószakszervezet valamint
a Tudományos Dolgozók Szakszervezete (TUDOSZ) –, akkor még Alkotás Szakszerve-
zeti Tömörülés néven adta ki felhívását a csatlakozásra.

ALKOTÁS* SZAKSZERVEZETI TÖMÖRÜLÉS

Szellemi tevékenységet végzők és közvetlen segítők szakszervezeteinek társulása.

*„Az Alapító szakszervezetek megismerve egymás önálló érdekvédelmi és ér-
dekképviseleti programjait, felismerve az érdekegyeztetési mechanizmusban rej-
lő hiányosságokat a mai napon kinyilvánítják az ALKOTÁS SZAKSZERVEZETI
TÖMÖRÜLÉS (továbbiakban: tömörülés*) megalapítását.*

*A tömörülés célja: a tagszakszervezetek érdekvédelmi munkájának erősítése,
érdekérvényesítési esélyeinek növelése, közös céljaik együttes képviselete a kormány
érdekegyeztető tárgyalásain. Alapvető célkitűzésünk, hogy egy bérreform keretében
elérjük a dolgozóink megfelelő erkölcsi és anyagi megbecsülését, az országos és nem-
zetközi viszonylatban súlyosan hátrányos bérezési rendszer felülvizsgálatát és pozí-
tív irányú módosítását. El kell érni, hogy az alaptevékenységből, a főállásban vég-
zett munkából származó jövedelem biztosítsa a megélhetést, a lakásszerzés (bérlés)
és a munkaerő folyamatos újratermeléséhez szükséges kulturális és szociális igé-
nyek kielégítését, valamint a tisztességes értékálló nyugdíjakat.*

*Követeljük az adórendszer olyan irányú módosítását, amely figyelembe ve-
szi: az értelmiségi életformához kapcsolódó költségek adóalap-csökkentő ténye-
zőként való elismerését, az adósávhatároknak a mindenkori inflációs rátához
való igazítását, az adókulcsok mérséklését és a gyermekeket nevelők többletköl-
tségeinek csökkentését.*

*Dolgozunk hatékony érdekegyeztető fórumok létrehozásáért, érdekérvényesi-
tő mechanizmusok fejlesztéséért. A tárgyalások és érvek tisztasága érdekében a
nyilvánosság minden eszközével fellépünk.*

*A tömörülés társadalom- és szakszervezet-politikai kérdésekben is egyeztetni
elképzeléseit. Az 1989. évi tevékenysége és eredményei alapján tagsági szava-
zással dönt a megújuló SZOT-hoz való csatlakozásról, illetve Független Szak-
szervezeti Szövetség létrehozásáról.*

*A tömörülésben a tagszakszervezetek minden tekintetben megőrzik önállósá-
gukat, függetlenségüket, önrendelkezésüket és önálló képviseletüket. A tömörü-
lésben a tagszakszervezetek egyenrangúak. A tömörülés állásfoglalásait kon-
szenzussal vagy többségi szavazással hozza. A többségi döntéssel született állás-
foglalások érvényesítésének messzemenően figyelembe kell venni a kisebbségi
érdekeket.*

*A tömörülés tanácsa a tagszakszervezetek koordináló, érdekegyeztető fóru-
ma, tagjai a tagszakszervezetek vezetői illetve képviselői.*

*A tömörülés szóvivői a megbízásukat a tömörülési tanácstól kapják, munká-
jukat a tanács állásfoglalásainak alávetve végzik.”*

A felhívásban az alkotás szót megcsillagoztuk és névvariációkat is közöltünk, hogy szabadon lehessen kiválasztani a legmegfelelőbb nevet. A felvetődött lehetséges variációk egyébként a következők voltak:

REFORM	KOMPLEX	DIALÓGUS
PRODUKTÍV	RÁCIÓ	PROGRESSZÍV
REFLEX	IQ	KÖZÖS NEVEZŐ
KREATÍV	HALADÁS	1992
KONSTRUKTÍV	FÜGGETLEN	ÉRTELMISÉGI
EGYSÉG	KONSZENZUS	BABEL

A név kiválasztását mindenki nagyon fontosnak tartotta, s a lehetőség meg is indította mindenki fantáziáját. Végül hosszas vita után 1989 szeptemberére, közvetlenül az alakulás előtt eldöntöttük, hogy a nevünk Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSzt) lesz. Tulajdonképpen a jó rövidíthetősége, és annak kifejező volta döntött.

Logónk akkor még nem volt. Nem is gondoltunk erre. Többségünknek tetszett az ÉSzt kifejezés. Sokan irigyelték a kifejező mozaik szót, és ez elégedettséggel töltött el minket.

A Kossuth-klubban 1989. szeptember 20-án megtartott alakuló ülésen három szakszervezet, az AOKDSZ, FDSZ és TUDOSZ kimondta az ÉSzt megalakulását.

Ezen az ülésen még részt vett a KKDSZ, a Sajtószakszervezet és az Írók Szakszervezete is.

Az alakuló értekezlet az ÉSzt első elnökének dr. Baka Andrást, a TUDOSZ elnökét, alelnökeinek dr. Kis Papp Lászlót, az FDSZ elnökét és dr. Vígh Lászlót, az AOKDSZ elnökét választotta meg. Az ÉSzt első titkára dr. Lovas Antal, az FDSZ titkára lett.

1989. szeptember 20. – a megalakulás – után

Az ÉSzt megalakulása nagy visszhangot váltott ki. Sokan támadták, mások gratuláltak. Az országos érdekegyeztetésbe gyorsan bekapcsolódtunk. Bár különösebb eredményt eleinte nem értünk el, mégis lökést adtunk másoknak, hogy elgondolkozzanak: a régi struktúrában maradnak, átszervezik önmagukat, csatlakoznak hozzánk, vagy új konföderációt hoznak létre.

Megítélésünk szerint mindegyik megoldásnak sok híve volt. A rendszerváltás időközben felgyorsította az eseményeket.

Mi magunk csak egy deklarációval rendelkezünk, hogy aláírásunkkal létrehozunk egy szervezetet, melyet közösen működtetünk, és a működtetés terheit taglétszámarányosan vállaljuk. Abban is megegyeztünk: soros elnöki rendszert működtetünk úgy, hogy a később csatlakozó szakszervezetek belépnek a soros elnöki rendszerbe.

A korábban idézett felhívási szövegben megfogalmazottak jelzik, hogy a tömörülés már megalakulásakor is döntően a hosszú távú kérdések képviselőit tűzte zászlajára. Ez nem volt véletlen, mert például az érdekegyeztetés akkori mechanizmusában nemhogy hosszú távú, de még a napi kérdésekben sem lehetett eredményes érdekvédelem munkát folytatni. Ezért kezdeményeztük a Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsa (KIÉT) létrehozását, amely javaslatunk alapján 1989 novemberében megalakult.

Az alakuló új szervezetek és érdekegyeztető fórumok szükségessé tették, hogy gondolatainkat, státusunkat széles körben megismerjék. Ezért 1989. november 3-án megszületett a tömörülés alapokmánya, megfogalmazódott programja. Arról is döntöttek a tagszervezeteink, hogy az ÉSZT, mint szervezet nem csatlakozik a SZOT-hoz, hanem vele egyenrangú független szervezetként kíván működni.

Idézet az alapokmányból: *„A tömörülés a szakszervezetek önkéntes társulása, koordináló, egyeztető és képviselői szervezete, amelynek alapja a munkavállalói szolidaritás, a szakszervezetei tagság közös érdeke és értékei, a tagszervezetek kölcsönös támogatása, az általuk elfogadott célok együttes képviselője.*

A tömörülés tagjai minden tekintetben önállóak és egyenrangúak. A tömörülésben a tagszervezetek megőrzik önrendelkezésüket és önálló képviselői jogukat érdekkörük teljes terjedelmében.”

A célok közül: *„A tömörülés célul tűzi ki a szellemi tevékenységet és az ezzel kapcsolatos munkát végzők – országos és nemzetközi összehasonlításban is – súlyosan hátrányos bérezési rendszerének módosítását és a tisztességes, értékálló nyugdíjak elérését.*

A tömörülés fellép az adórendszer olyan irányú módosításáért, amely figyelembe veszi a szellemi és művészi tevékenységhez és életformához kapcsolódó kiadások adóalap-csökkentő tényezőként való elismerését, az adókulcsok mérséklését.

A tömörülés célul tűzi ki a hatékony érdekegyeztető fórumok létrehozását, az érdekvédelem folyamatok fejlesztését. A nyilvánosság minden eszközével fellép a tárgyalások és érvek tisztasága érdekében.”

Ezt követően indítottuk el az ÉSZT-lelő című újságunkat, amelynek kiadása akkor még esetleges volt. Az első száma inkább az elnökönk és a területeinken dolgozó országgyűlési képviselőjelöltek választási kampányait szolgálta, mint az ÉSZT érdekeit, de fontosnak tartottuk, hogy bemutassuk azokat a képviselőjelölteket, párt-szimpatiajuktól függetlenül, akik vállalták az általunk megfogalmazott gondolatokat, szimpatizáltak az újként megalakult ÉSZT-tel.

A Fővárosi Bíróság 1648. sorszám alatt 1990. április 4-én a társadalmi szervezetek nyilvántartásába vette az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülést.

Az alakulás utáni napi munka, majd 1990 tavaszától az ország életében valamint a hazai politikai életben bekövetkezett változások egyre jobban megerősítettek minket abban, hogy amit alig több mint fél éve hoztunk létre, átalakításra szorul. Egyértelművé vált, hogy szakszervezeteinknek egy karakteres szakszervezeti szövetségre

van szüksége. Ezért elhatároztuk, hogy 1990. június 9-ére összehívjuk az ÉSZT I. Küldöttgyűlését. Ezzel egyidőben döntöttünk arról is, hogy egy sok szempontból új elemeket is tartalmazó, de a napi kihívásoknak jobban megfelelő alapszabályt terjesztünk a testület elé.

Új gondolatként került az alapszabályba: *„Az ÉSZT pártsemleges. Más állami és társadalmi szervezetektől, országos szakszervezeti szövetségektől független. Céljai megvalósítása érdekében azonban partneri viszonyban együttműködhet politikai és társadalmi szervezetekkel.*

Az ÉSZT állást foglal, illetve eljár egyes tagszervezetek egyedi ügyeiben is, ha arra felkéri, vagy megbízzák, és az nem érinti a többi tagszervezet működési és képviseleti körét.

Az ÉSZT tagszervezetei – ÉSZT-beli tagságuk megtartásával, egymástól függetlenül – szövetkezhetnek egyéb érdekképviseleti és érdekvédelmi szervezetekkel. Az ÉSZT rövidebb-hosszabb távú szövetségeket köthet más szervezetekkel.”

Az alapszabályba bekerültek olyan új fogalmak, mint a szövetségi szinten racionálisan megszervezhető feladatok és szolgáltatások. A feladatok közül kiemelendő a bér-tarifarendszer és a nyugdíj-tarifarendszer kidolgozása, a szakszervezeti közös vagyon megosztása és a vagyon racionális működtetése, a nemzetközi kapcsolatok kiépítése, csatlakozás az Európai Szakszervezeti Szövetséghez. A szolgáltatások közül: külső szakértők bevonása, alapítványok esetleges alapítása, tájékoztatók, képzések szervezése, információs rendszer kialakítása, a tagszervezetek üdültetésének segítése, biztosítási szolgáltatások kötése.

Az első küldöttgyűlésünkön az alapító tagszakszervezeteken kívül a Közgyűjtémenyi és Közművelődési Dolgozók Szakszervezete, a Vasas Szakszervezet Intézményi Tagozata, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Pedagógusok Szakszervezete, a Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezete is részt vett.

A küldöttgyűlésről több újság adott tudósítást, közöttük a Népszava is az 1990. június 11-ei számában. A tudósítás végén a sajtótájékoztatóra hivatkozva idézte a kérdést: *„Miként vélekednek az ÉSZT-ben a szövetséggé alakulásuk előestéjén váratlanul létrejött új értelmiségi szervezkedésről, a Szakszervezetek Együttműködési Fórumáról? A válaszadók mindegyike megpróbálta felvázolni a két szervezet közötti különbséget, amely elsősorban a struktúrában, a tagság szakma szerinti hovatartozásában keresendő. Elhangzott az is, hogy versenypiaci helyzetben a szakszervezetek is versenyeznek, s azok nyerik meg a tagság bizalmát, amelyek a legéletképesebbek lesznek.”* Eltekintve attól az apróságtól, hogy mi konföderációként 1989. szeptember 20-a óta működünk és 1990. április 4-étől megvolt a bírósági bejegyzésünk – tehát az 1990 tavaszán alakult SZEF nem jöhetett létre szövetségé alakulásunk előestéjén – érdekes kérdés volt. Tulajdonképpen jó választ adtunk rá, mert ez a versengés még ma is tart...

A márnapi Népszava cikk arról ír: *„Az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés Küldöttgyűlése értesült az SZDSZ képviselőcsoportjának azon törvényjavaslatairól, amelyekben olyan kérdéseket kívánnak a parlament elé vinni, amelyek a szakszervezetek belső ügyeivel foglalkoznak. Ezek a problémák egyrészt elvben megoldottak,*

másrészt a szakszervezetek, mint önálló társadalmi szervezetek belső ügyei (például: a tagdíjfizetés mechanizmusa). Az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés tiltakozik a szakszervezeti autonómia tervezett durva megsértése ellen.”

A Népszava 1990. június 13-ai száma az I. küldöttgyűlést követő elnökségi ülésre hivatkozva közli az állásfoglalását: „A szakszervezetek vagyonát a részletes vagyonleltár és az elvek tisztázása után lehet felosztani, alanyi jogon részesítve minden szakszervezetet és szakszervezeti szövetséget. Az ÉSZT elnökségi határozat megerősíti, hogy a vagyonfelosztás nem alapulhat bármely szakszervezet, illetve szakszervezeti szövetség közötti külön megállapodáson, így az MSZOSZ és a Liga közötti megállapodáson sem.”

Ebből a kis összeállításból is látszik, hogy az ÉSZT igen aktív szervezeti életet élt, számtalan eseményre reagált, határozott állásfoglalásai voltak, azokat igyekezett széles körben megismertetni a közvéleménnyel. Ma már látható, hogy javaslataink jók voltak, az egész szakszervezeti mozgalom jól járt volna, ha javaslatainkat elfogadják, mert azok nem a pillanatnyi érdekeket vették alapul, és nem az aktuálpolitikai érdekeket szolgálták.

Az első küldöttgyűlés utáni időszak

A küldöttgyűlés döntött abban is, hogy nevünket – annak ellenére, hogy szövetségé alakultunk – nem változtatjuk, mivel ez ekkorra már széles körben ismertté vált és egyébként is jól hangzott. Időközben – nem tagként – bekapcsolódott munkánkba a Népstadion és Intézményei Szakszervezete, a HODOSZ Intézményi Tagozata, az Orvosegyetemek Szakszervezeti Szövetsége az EFEDOSZ Tervező-Kutató-Beruházó és Pedagógus tagozata is.

Az alapszabályunk értelmében a küldöttgyűlés után kellett volna megtörténnie az elnökségben a soros váltásnak is de végül úgy döntöttünk, hogy a váltás időpontja szeptember 20-a, a megalakulás évfordulója lesz. Az ügyeket viszont már nem első elnökünk – aki időközben az MDF színeiben parlamenti képviselő lett és hamarosan meg is vált a szakszervezeti mozgalomtól – hanem gyakorlatilag Kis Papp László alelnök vitte. Ő vett részt az ÉSZT nevében a megalakuló Érdekegyeztető Tanács első ülésén, amely hatalmas szakszervezeti győzelemmel zárult, ugyanis a három oldal között mi voltunk a legszervezettebbek, s mi tudtuk igazán, hogy mit akarunk. Így az országos minimálbérről folyó tárgyaláson sikerült elfogadtatni annak jelentős emelését. A sikeres részvétel már ekkor egyértelművé tette, hogy az ÉSZT-nek aktív résztvevőként ott a helye az érdekegyeztetés országos fórumain.

Szeptember 20-án megtörtént a soros elnöki váltás. Röviddel ez után az Érdekegyeztető Tanács második plenáris ülésén Kis Papp László az ÉSZT elnökeként, az ÉT soros elnöki tisztét is ellátva elnökölt, s mentette meg ilyen minőségében a rosszul előkészített, szétfolyó tárgyalást.

A taxisblokád idején is megvolt a kiegyenlítő szerepünk, ugyanis a blokád első napján, pénteken a mi kezdeményezésünket mondta be először a rádió: „Az ÉSZT követeli az Érdekegyeztető Tanács azonnali összehívását.”

Eddig többször idéztünk korabeli lapokból, amelyek közölték állásfoglalásainkat, tudósítottak eseményeinkről, de egyre nehezebb volt az igazi napi munkával bejutni a médiába. Egyre többször csak fizetett hirdetésekben akartak állásfoglalásokat közölni, olykor még eseményekről tudósítani is. A sajtótájékoztatók is csak akkor voltak vonzóak, vagy érdekesek, ha tüntetésről szóltak, mert akkor meg lehetett kérdezni, hogy ha a demonstráció nem eredményt hozó, mikor lesz sztrájk? Akkorra kialakultak médiaszimpátiák is. Ezt jól jellemzi a kiadvány elkészítése során előbukkant levél, ami Hankiss Elemérnek, a Magyar Televízió elnökének szól. A Létkérdések című műsorban terveztek 45 perces adást, amire csak három szakszervezeti konföderációt terveztek meghívni. A kimaradtak közös levele arról szól, hogy az elnök tegye lehetővé a műsoridő jelentős növelését, mert a munkavállalók napi érdekeiről, a szakszervezetek szerepéről ennyi idő alatt nem lehet érdemben és árnyaltan beszélni, továbbá a műsor készítői hívják adásba mind a hét konföderációt

A november 9-ei elnökség már állásfoglalást is megfogalmazott: *„Megállapította, hogy az elmúlt napokban egyes pártok és szakszervezetek különböző szintű és jellegű kapcsolatokat létesítettek. Az ÉSZT elnöksége úgy gondolja, hogy a pártok és szakszervezetek közötti párbeszéd elkezdése, a társadalmi és gazdasági élet egyes részkérdéseinek elemző megvitatása kedvező folyamat kiindulópontja lehet, ezért a közeli betekben felveszi a kapcsolatot a hat parlamenti képvisellel rendelkező párttal. Megbeszélései során meg kívánja ismerni a pártok értelmiségi politikáját, a társadalmi-gazdasági élet értelmiséget közvetlenül érintő részkérdéseiben véleményüket, annak átalakítására kidolgozott közeli és távoli elképzeléseiket, ugyanakkor meg akarja ismertetni a pártokkal a fentiekkel kapcsolatos saját nézeteit.*

Az elnökség sajnálattal állapította meg, hogy a Szakszervezeti Kerekasztalon megakadt az üdültetési koncepció vitája, ezért javasolja, hogy az Érdekegyeztető Tanács keretein belül jöjjön létre egy szakbizottság, amely az üdülési koncepció kidolgozását felvállalja. Meggyőződése szerint a korábbi éveknél nem szűkebb mértékben kell biztosítani az 1991. évi kedvezményes üdültetést.

Az ÉSZT Elnöksége megerősítette azt a korábbi álláspontját, mely szerint a szakszervezeti vagyon egységes. Annak elvi megosztásában kompromisszum-kész, ugyanakkor nem fogadja el, hogy a szakszervezeti vagyon ügyében bárki más, mint a szakszervezetek legyenek az illetékesek.”

Szakszervezeti szempontból 1991. nagyon fontos év volt. Ekkor még a hét konföderációba tömörült tagság összlétszáma meghaladta a kétmilliót, s voltak konföderáción kívüli szakszervezetek is. Gyakorlatilag ez volt a legnagyobb szervezett tömeg Magyarországon (egyébként még ma is az, csak egyelőre jóval kevesebb taggal), s ez sokakat zavart. Gondot okozott az is, hogy a hét konföderáció együttműködésére nem a legbensőségesebb viszony volt a jellemző. Nem volt elosztva a szakszervezeti vagyon, bár előző év márciusa óta folytak a tárgyalások, és nem tudtuk, hogy mit kezdjünk az üdülőkkel.

Általánossá váltak a viták, szép lassan elúszott az üdülővagyon (Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány címen lett „kimentve” a szakszervezetek kezéből), később alapít-

ványi kezelésbe kerültek a művelődési intézmények, és egyre fenyegetőbbé vált a „szakszervezeti választás” örült gondolatának realizálódása is.

Az ÉSZT, együtt az újonnan alakult konföderációkkal, az első perctől kezdve kemény harcot folytatott a volt SZOT-vagyonból megillető részért, és együtt a józanul gondolkodókkal harcolt az üdülővagon és a művelődési intézmények szakszervezeti tulajdonban maradásáért. Sajnos ez utóbbi kettőért nem nagy sikerrel.

A szakszervezeti vagyonért folytatott szakértői tárgyalásokat követően 1991. június 25-én az ÉSZT is aláírta azt a szakszervezeti nyilatkozatot, amely alapján közösen kívánják felosztani a SZOT-vagyont. A Munkástanácsok Országos Szövetsége visszalépése után az aláíró szervezetek – Autonómok, ÉSZT, MSZOSZ, SZEK, Szolidaritás – 1991. július 1-jei megbeszélésükön nyilatkoztak arról, hogy együtt kívánnak fellépni a szakszervezeti vagyon zárolására és újrafelosztására készített törvénytervezet ellen.

1991-ben zajlottak a Munka Törvénykönyve, a Közalkalmazottak jogállásáról szóló és a Köztisztviselők jogállásáról szóló törvények körüli viták az ÉT-on és munkabizottsági fórumain. A maga korlátaival, hibáival együtt ekkor ez volt szakszervezeti szempontból a legnagyobb tétje az érdekegyeztetésnek.

Az 1991. évi költségvetés igen nehéz helyzetbe hozta a felsőoktatás és kutatás egyes területeit, különösen az agrárkutatást, ahol 50 százalékos állami támogatás csökkenést hagyott jóvá az Országgyűlés. Számtalan egyeztetést folytattunk a csökkentés mérséklésére, eredménytelenül. Gondjainkkal eljutottunk Göncz Árpád köztársasági elnök úrhoz is, aki a Nándorfehérvári-teremben fogadott bennünket a szokásosnál hosszabb, közel másfél órás tanácskozással. Gondjaink felsorolását az elnök úr igen nagy érdeklődéssel és jóindulattal hallgatta meg, és nemcsak annak a meggyőződésének adott hangot, hogy a magyar tudományosság, és felsőoktatás intézménye érdekeit – éppen az ország felemelkedése érdekében – meg kell védeni, hanem gyakorlati javaslattal is szolgált, midőn bejelentette, hogy össze kíván hívni egy értekezletet a tudományos kutatás és felsőoktatás gondjainak áttekintésére, a megoldás lehetséges módozatainak kifürkészésére.

Erre az értekezletre 1991. június 28-án került sor az Országgházban azután, hogy a kormány egyoldalúan nem terjesztette az Országgyűlés elé a KIÉB által 1991. április 23-án is véleményezett pótköltségvetést. A társrendező ÉSZT-en kívül a legmagasabb szintű képvisellel vett részt a Pénzügyminisztérium, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, a Földművelésügyi Minisztérium, az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium, a tudományos és szakmai szervezetek közül az MTA, az OMFB, a Tudománypolitikai Bizottság, a MTESZ, AIOSZ, az Innovációs Kamara, a Rektori Konferencia.

A tanácskozáson nagy vita alakult ki, mert érezhetőek voltak az alapvető felfogás- és megközelítésbeli különbségek. A tudományos élet képviselői az aggodalom hangsúlyjaival szóltak. A kormányzat képviselői viszont inkább annak az elkötelezettségüknek adtak hangot, amelyet a magyar tudományos kutatás és felsőoktatás fejlődése iránt éreznek, de, hogy milyen intézkedéseket készülnek tenni a válságos helyzet elhárítására, arról nem beszéltek. A tanácskozás ennek ellenére is hasznosnak tekinthető, mert közös közleménnyel zárult:

- 1. A köztársasági elnök által az akadémiai, az állami és ágazati kutatások, valamint a felsőoktatás gondjairól és jövőjéről összehívott megbeszélés résztvevői kijelentik, hogy a politikai rendszerváltáshoz elengedhetetlen a magyar értelmiség képességeinek és munkájának hasznosítása a fontos célok rögzítésében, továbbá ezen célok megvalósításában. Mindezek elengedhetetlen és fundamentális része a kutatás és a felsőoktatás. Ezek feltételrendszerét döntően az államnak kell szavatolnia. A végrehajtásban dolgozó intézmények ugyanakkor vállalják a kutatási és oktatási feladatok nemzetközileg elvárható szintű végzését.*
- 2. A kutatás és felsőoktatás munkájára a kormányzat igényt tart. Az 1992. évi költségvetési törvény megalkotása során szakterületenként (felügyeleti szervként például MTA, minisztériumok stb.) meg kell határozni az állam által teljeskörűen, vagy részlegesen finanszírozott kutatási intézmények körét, ezen intézmények állami feladatait, továbbá a feladatok ellátásához rendelkezésre bocsátott anyagi támogatást.*
- 3. A kutatás racionalizálásának csak a szakmailag indokolt és védhető határig szabad terjednie, vagyis csak olyan intézkedések hozhatók, amelyek bizonyíthatóan a kutatás és a felsőoktatás hatékonyságának növelését szolgálják. Az intézkedéseknek nem lehet egyetlen és fő szempontjuk a költségvetési támogatás mindenáron történő csökkentése.*
- 4. A kutatás megítélése nem függhet attól, hogy az milyen intézményben folyik, mindig annak eredménye lehet csak meghatározó. Ez annál inkább indokolt, mivel bármilyen kutatóhelynek nem az eredmények figyelembevételével történő rangsorolása nem az egészséges versenyszellemet, hanem a különböző intézmények szembeállítását eredményezné.*
- 5. A megbeszélés résztvevői javasolják, hogy az Országgyűlés hozza létre azt a bizottságát, amely a kutatás és oktatás ügyeivel foglalkozik. Ugyancsak szükséges lenne az olyan konzultatív testület, amely a kormány, a tudományos irányító intézmények és az érdekvédelmi szervezetek képviselőinek bevonásával rendszeresen megtárgyalja a tudományos kutatás és a felsőoktatás helyzetét.*

A közlemény ma is korszerű, és sok vonatkozásában sajnos időszerű. Azzal együtt, hogy a leírtakból csak kevés valósult meg úgy, ahogy szeretttük volna, több megállapodásunknak is alapja lett.

E gondolatok jegyében találkoztunk a Tudománypolitikai Bizottság hivatalt vezetőjével dr. Bittsánszky Gézával. Megállapodtunk abban, hogy mindkét részről úgy értelmezzük, az alapkutatás állami feladat, ezért e tevékenységi kört nem lehet privatizálni. Hazánkban az alkalmazott kutatás jól megkülönböztethető részét is az államnak kell fenntartania, mivel a magyar kutatásnak mások a feltételei, mint az erős tőkésállamokban. A területek privatizációjából vissza kell vonulni, és be kell határolni az állami felelősség körét.

Elsőként tudtunk 1992-ben ágazati (szakmai) besorolási rendszert és bérmegállapodást kötni, a fenti közös közleményt jegyző, a Magyar Innovációs Kamarával, az Agrárkutató Intézmények Országos Szövetségével az innovációs (kutatási) területre. A megállapodást 1993-ra innovációs ágazati kollektív szerződéssé fejlesztettük. A

szerződést évente áttekintettük, ha szükséges volt a változtatásokat átvezettük, és kihirdettük.

Ebbe a gondolati sorba tartozik érintett szakszervezeteinknek az a törekvése, hogy kötéssék Akadémiai Középszintű Kollektív Szerződés. E munkában a TUDOSZ koordinálásával az AOKDSZ és az FDSZ vettek részt. El is készítették egy tizenöt oldalas szerződéstervezetet, melyről hosszasan tárgyaltunk, egyes részeit módosítottuk, korszerűsítettük, de végül megszűnt a Magyar Tudományos Akadémia további tárgyalási hajlandósága, így nem került aláírásra. Sajnáljuk, mert az eredeti dokumentum birtokában vagyunk, és látható, hogy kevés változtatással ma is korszerű. A befektetett munka azonban nem ment teljesen kárba, mivel 1993. július 2-án aláírásra került az a megállapodás, amellyel létrehoztuk az Akadémiai Érdekegyeztető Tanácsot.

Az értelmiségi munkahelyeken dolgozó értelmiségiek és az őket munkájukban segítő munkatársak érdekérvényesítő, érdekképviselő tevékenységünk érdekében kerestük azokat az új utakat, amelyek hasznosak lehetnek, adatbázisunkat gazdagítják, lehetőségeinket kitágítják. Sok munkát fektettünk be, hogy létrehozzunk az említett körre egy fogyasztói kosarat, amely révén időről-időre tudni lehetett volna, hogy jövedelmük milyen szintű, mire elég. A Statisztikai Hivatal néhány munkatársa biztatott bennünket: ilyen adatbázis létrehozható, többféle fogyasztói kosár figyelhető. Ennek ellenére a munka megakadt, az értelmiségi fogyasztói kosár nem valósult meg.

Az ÉSZT szempontjából jelentős volt az is, hogy az ILO 1991. évi kongresszusán a magyar munkavállalókat – a konföderáció-vezetők közül elsőként – dr. Kis Papp László az ÉSZT soros elnöke képviselte. Ezzel megteremtve azt a hagyományt, hogy a konföderációk vezetői alfabetikus sorrendben képviselik az oldalt az ILO kongresszusain.

Egyre nagyobb igény volt arra, hogy munkánk hiteles tájékoztatóját is elkészítsük. Erre 1991 februárjában került sor, amikor az ÉSZT Szakszervezeti Hírek kiadványát adtuk ki. Céljainkat a beköszöntő jól mutatta.

A kiadvány néhány példánya után újra ÉSZT!-lelő névvel jelentek meg a későbbiek.

Az informatika fejlődésével a papíralapú sajtó szerepét fokozatosan átvette az elektronikus hírközlés. Ezért mi is létrehoztuk és működtetjük honlapunkat, a www.eszt.hu-t. A fejlődés azonban itt sem állhat meg, s pályázati lehetőségeket kihasználva folyamatban van kiszolgált honlapunk lecserélésre egy korszerűbb és informatívabb, a napi híreket és eseményeket jobban követő lapra.

Megalakultak megyei szervezeteink

A szakszervezeti választások lehetőségének fenyegető közelsége arra kényszerített minket, hogy gondoljuk át ismét szakmai és szervezeti munkánkat. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy erősíteni kell regionális jelenlétünket. Részint a tagsággal való mind közelebbi kapcsolatok kialakítása és problémáik megismerésének szándéka,

részint az érdekegyeztetés regionális szerepének körvonalazódása miatt az 1991. május 28-ai elnökségi értekezletünkön úgy döntöttünk, hogy létre kell hozni az ÉSZT regionális szervezeteit. Alapszabályunk 1992. évi módosításával megteremtettük a megyei szervezetek létrehozásának a feltételeit, majd – hosszas előkészítő munka után – 1992-ben sikerült megszerveznünk a megyei szervezeteket, igaz akkor még nem az összes megyében.

Bár a megyei szerveződések létrehozását a szakszervezeti választások „réme” kényszerítette ki, a területi munkát mindig fontosnak tartottuk és tartjuk ma is. Megyei szervezeteink, megyénként változó intenzitással és elkötelezettséggel működtek, tisztségviselői és szakértői részt vettek a különböző regionális érdekegyeztető fórumok és intézmények munkájában. Ugyanakkor látszott, hogy itt is alkalmazkodnunk kell az egyes területeken hirtelen, másutt nagyon lassan bekövetkező változásokhoz és 2008-ban mind a hét régióban létrehoztuk az ÉSZT regionális testületeit azzal a feladattal, hogy a régióban felmerülő ügyekkel közvetlenül foglalkozhassanak, összefogják a tagszervezetek azon régióban jelen lévő egységeit, közvetítsék a problémákat, információkat az ÉSZT-központ felé, s informálják folyamatosan a régióban élő tagjainkat.

E szerveződések élén már választott vezetőség áll. Az induló vezetésnek feladata a regionális munka megszervezése és a következő választások előkészítése. Sajnos anyagi helyzetünk még nem engedi meg a regionális irodák fönntartását, de irodai és informatikai eszközökkel amennyire lehet, segítjük a regionális tisztségviselők munkáját.

A szakszervezetek közötti választások éve, 1993

A társadalombiztosítás reformja során 1993-ban jött el az ideje az önkormányzatok létrehozásának, amit ismét csak nagy eredménynek tudhatunk be. Az, hogy azok dönthettek a társadalombiztosításba befizetett pénzeikről, akik befizették, egy újabb lépcsőfok volt az Európa fejlettebb részéhez vezető úton. Az önkormányzatok létrehozása azonban már nem ígérkezett egyszerű műveletnek, ugyanis a parlamenti pártok itt látták meg annak a lehetőségét, hogy beavatkozzanak a szakszervezetek spontán fejlődésébe. Addig, amíg a munkáltatóknál teljesen természetesnek és demokratikusnak tartották, hogy a munkáltatói érdekképviseleti szervezetek delegálják az önkormányzati képviselőket, addig a szakszervezeteket belekényszerítették egy parlamenti típusú választásba. Bízva abban, hogy a lakosság közömbös marad, s ezzel sikerül hosszú időre háttérbe szorítani a szakszervezeteket, illetve azt remélve, hogy a valós tagsággal nem, de hangzatos névvel rendelkező szervezetek fognak legyőzni tényleges szakszervezeteket. Számításuk azonban nem jött be. Az emberek megértették, hogy mi forog kockán, elmentek szavazni, és tudták, hogy kire adják szavazataikat.

Az ÉSZT, bár sohasem volt híve semmilyen szakszervezetek közötti választásnak, fölvette a kesztyűt, és egy jól kidolgozott kampánystratégiát követve sikeresen szerepelt a választásokon.

A választási harc komoly feladat elé állított minket, hiszen gyakorlatilag apparátus és pénz nélkül, a tagszakszervezetek anyagi támogatásával indultunk neki a választásoknak. Az előbbit kemény munkával, az utóbbit a Népszava időközbeni eladásával pótoltuk.

A kampány során választási gyűléseket tartottunk szinte az ország egész területén, a megyei szervezeteinkre és különösen az FDSZ, a TBDSZ valamint az AOKDSZ helyi aktivistáira támaszkodva. Jó volt a médiastratégiánk és jól használtuk ki a rádiós és televíziós lehetőségeket is. Mint kiderült, komoly szavazatokat hozott a nevünk és a jól kitalált emblémánk, a delfin is. A ma is jelképnek használt emblémánkat a választási felkészülések során alkottuk. A delfin jó ötletnek minősült, mivel a legintelligensebb lények egyike. A legirigyeltebb az emblémában szereplő felkiáltó-jel lett, mert ez gondolatot és humort hozott.

A többi konföderációéhoz hasonlóan kampányunkat nehezítette, hogy a munkavállalók a munkahelyen, az állampolgárok a választási körzetekben jószerevel nem is tudták mire és miért szavaznak. Nagy munka volt arra buzdítani, hogy vegyenek részt a szavazásokon és bízzanak bennünk, szavazzanak a jelöltjeinkre.

A választási körzetekben megtartott társadalombiztosítási választásokkal egyidőben került sor a munkahelyeken az első üzemi- illetve közalkalmazotti tanácsi választásokra. Az összekapcsolás nem volt véletlen, hiszen egyes szakszervezetek a tb-választás kampányára ráépülve kívántak pozícióhoz jutni a munkahelyeken. Sikertelenül. Akiknek volt valós tagságuk, azok nem vallottak szégyent, így az ÉSZT és tagszervezetei sem. Jól vettük ezt az akadályt is, a választások után az ÉSZT jobb pozícióba került. A volt SZOT-vagyon végleges felosztására a választás után került sor (a konföderációk közötti vagyonmegosztás már korábban megtörtént), csak a SZEK-fel és Autonómokkal kialakult közös vagyonszövetség maradt a választások utánra. Egyébként az akkor tulajdonunkba került vagyont a legjobb tudásunk szerint működtetjük, együttműködve két említett tulajdonostársunkkal az AÉSZ Kft-n keresztül, élvezve annak hasznait és túrve terheit.

Az 1993. évi választási kampányunkat már segítette az időközben a választásokat jóval megelőzően belépett Társadalombiztosítási Dolgozók Szakszervezete, az Orvosegyetemek Szakszervezeti Szövetsége és az Egészségügyi Dolgozók Önálló Területi Szövetsége is.

Az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés 4. Küldöttgyűlése (1993. XII. 2.) kifejezésre juttatta meggyőződését, hogy a magyar értelmiségnek meg kell őriznie azt a belső szolidaritását, amely a közös érdekek érvényesítésének és az ország javára végzett alkotómunkának alapvető feltétele. Ez a szolidaritás elviseli, sőt megköveteli a szakmai és politikai vitákat, minthogy az eredményes megoldásokat csakis a különböző nézetek és javaslatok szabad megmérkőzése készítheti elő. A magyar értelmiség csak szolidaritásának megtartásával, összefogásának hatékonyságával őrizheti meg erejét, következképp védelmezheti meg és növelheti az ország gazdasági, szellemi erejét.

E gondolatok mentén rendeztük meg a fórumot „*Az értelmiség szerepe a nemzet felemelkedésében, tennivalók az oktatásban és a kutatásban*” címmel, a Budapesti Műszaki Egyetemen, melyen Göncz Árpád köztársasági elnök azzal kezdte az előadást: „*minden időben jelzésértékű, hogy egy társadalomban mekkora szerepet kap az értelmiség. Napjaink ténye, hogy az értelmiség egyfajta súlytalanságban él.*” Pomogáts Béla, az ÉSZT volt alelnöke, az Írószövetség elnöke kifejtette, „*ha az ország lelkét akarjuk megújítani, akkor nem szabad megfeledkeznünk a humán értelmiségről sem.*” Ugyanakkor Víg László az ÉSZT akkori alelnöke hangsúlyozta, hogy „*az ország gazdasági sikere a reálértelmiség hatékonyságán múlik.*”

A rendezvény eredményeit az ÉSZT-elnökség állásfoglalásban rögzítette, melyet széles körben publikált. Ezek közül kiemelkedik, hogy

- meg kell szólaltatnia az alkotó értelmiségnek a kielégíthető jogos igényeit;
- erősítenie kell az értelmiségi szolidaritást.

1996-ban, a Bokros csomagot követő rossz hangulatban kellett megszervezni a második üzemi-közalkalmazotti tanácsi választásokat, melyeknek a tétje az ágazati szakszervezeti vagyon végleges megosztása, a reprezentativitás és a KIÉT fórumán való részvételi jog elnyerése volt. Ebben a kampányban újabb tagszakszervezeti belépőink is segítettek. Időközben az ÉSZT-hez csatlakozott a Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezete, az Erdészeti és Faipari Dolgozók Szakszervezetének Intézményi Tagozata és a Független Rendőr Szakszervezet. Alapvetően a választásokon jól szerepeltünk. Mindazon szakszervezetek, akik potenciálisan esélyesek voltak a KIÉT-tagságra ezt elnyerték, de az ÉSZT a hón áhított 10 százalékot nem érte el, így konföderációnk minden várakozás ellenére nem lett a KIÉT tagja. Az okokat akkor elemeztük és meg is találtuk azokat az apró momentumokat, amelyek a néhány tized százalék elvesztéséhez, a fórum-tagság elmaradásához vezetett.

1996 volt a következő fordulópont szövetségünk életében. Ekkorra már egyértelművé vált, hogy az ÉSZT induláskor kialakított szerkezete fölött eljárt az idő. A soros rendszer egyre kevésbé volt tartható, s a nemzetközi szervezeteknek sem igazán tetszett (igaz ők nem is értették a lényegét), s mi is úgy gondoltuk, hogy jobb, ha az elnöki, alelnöki pozíciókban nem egy elnökség által eldöntött sorrend hatá-

roz, hanem a szélesebb tagság akarata. Végül több hónapos kemény előkészületi munka után megszületett az ÉSZT új alapszabálya, amelyben megfogalmazódott, hogy a vezetők rotációja helyett választott vezetők kerüljenek a szövetség élére. Az 1996. évi módosított alapszabályunk szerint két évre választottunk tisztségviselőket, a két alelnök helyett már hármat választottunk, amit az időközben megnövekedett tagszakszervezetek létszáma indokolt. Ezen az 1999-ben megtartott küldöttértekezleten úgy módosítottunk, hogy a választott vezetők négyéves mandátumot kaptak. Ezzel a megoldással gyakorlatilag a mi szervezeti sémánk is hasonlatos lett a többi konföderációéhoz, és mint olyan, már a nemzetközi szervezeteknek is tetsző.

1998 novemberében kellett harmadszor választani képviselőket az üzemi és közalkalmazotti tanácsokba. Mivel ezek a tanácsok sok szempontból nem lettek vonzóak a munkavállalók számára, nehéz volt az eseményre mozgósítani. Egyes területeken – például a felsőoktatás – olyan szervezeti változások voltak várhatóak, amelyek különösen nehezzé tették a választók érdeklődésének felkeltését. Nem kevés munka eredményeként a választások nyomán mindazon szakszervezeteink, amelyek esélyesek voltak, reprezentatívak lettek. Az ÉSZT is átlépte a bővös 10 százalékos határt. Ebben már a Vízügyi Dolgozók Szakszervezete is hatékony segítségünkre volt, mivel időközben csatlakoztak az ÉSZT-hez.

A sors iróniája, hogy a Kt-választások eredményeit sokáig nem hirdették ki hivatalosan, pedig majd négy hónapig összesítették a szavazatokat, mert a KIÉT kimondva vagy kimondatlanul megszűnt, így az országos kihirdetés csak növelte volna a fórum hiányából adódó feszültséget.

A KIÉT helyett 2001. októberében megalakult KOMT (Közalkalmazottak Országos Munkaügyi Tanácsa), és az újra az egész közszférára kiterjesztett hatáskörrel 2002. december 20-án létrejött OKÉT (Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács) munkavállalói oldalán már konföderációk ültek, megegyezéses alapon, mindenkinek megfelelő helyet biztosítva. Így a Kt-választások az érdekegyeztetésben elfoglalható hely megszerzése szempontjából okafogyottá váltak. Egyébként sem a teljes közszférára, hanem csak a közalkalmazotti területre vonatkoztak, így korábbi figyelembevételük sem volt korrekt. Szerepük az intézményekben szakszervezeti szemmel nézve fölösleges, inkább káros. Ezért is kezdeményeztük 2005-ben a közalkalmazotti tanácsok, mint szakszervezet-ellenes szervezetek megszüntetését. Ezzel eleinte az oldalon mindenki egyetértett, majd néhány szervezet kitáncolt alóla. Végül a kormány ígéretét nem betartva megszüntette, hogy a delegálás a Kt-választások alapján történjen, ránk erőltetve egy ugyanolyan felesleges reprezentációt, de a Kt-eket nem szüntette meg. Itt még van tennivalónk. A választások viszont különösebb egyéb jelentőség nélkül a munkahelyi szintre szorultak, ahol már a helyi érdekek és lehetőségek irányítják őket. Természetesen szakszervezeteinknek illetve szakszervezeteink munkahelyi szervezeteinek azért jól kell szerepelni ezeken is.

Érdekvédő munkánk főbb állomásai

Természetesen munkánk gerincét mindenkor az érdekvédő munka adta és adja. Ugyanakkor az is belátható, hogy a munka társadalmi és gazdasági kereteit is meg kellett teremteni, mert ezek adták azokat az alapokat, amelyek szükségesek az eredményes munkához. Az előbb leírtakból is látható, hogy a megalakulás legfőbb oka az általunk képviselt érdekvédelmének, érdekképviseletének javítása volt.

Ha visszagondolunk arra, hogy a megalakulásunkat követő néhány hónappal milyen mélyreható társadalmi változások következtek – soha el nem képzelt mértékben veszítették el a munkavállalók százezrei munkájukat, váltak sokan földönfutóvá – akkor lehet egy kissé érzékeltetni, micsoda erőfeszítések kellettek ahhoz, hogy az általunk képviselt ebből a lehető legkevesebbet érezzék. Nagy veszteségei voltak a területeinknek, elsősorban a kutatás, fejlesztés területén, de sajnos további területeken is érintettek voltak a műszakiak és a technikusok, számtalan szakma képviselői. Ezek a veszteségek más területeken hoztak új lehetőségeket is, mert egyre nagyobb szükség lett az át-, a tovább- és a felnőttképzésre.

A mindannyiunk által ismert, sok szempontból leépült gazdaságban nem tudunk konföderációnk által felmutatható gyors, látványos eredményeket ígérni. Aki ezt tette, az vagy nem ismerte a helyzetet, vagy tudatosan szebb képet akart rajzolni a valóságosnál. Ahhoz azonban ragaszkodtunk, hogy amit akkor meg lehetett tenni, azt haladéktalanul meg is tesszük, mert a leépülés/leépítés sokszor elodázott döntések eredményeként jött létre. Úgy gondolkodtunk, hogy a gazdasági és társadalmi fejlődésünk érdekében a komparatív előnyöket számba kell venni, amelyek ismeretében szükséges átalakítani a hazai termelést, a meghatározó szolgáltatások körét és a mindezeket megalapozó képzési, kutatási, fejlesztési struktúrát.

Láttuk/látjuk, hogy hazánkban továbbra is alacsony szintű a felhalmozott tudás hasznosítása. Nem sikerült politikai értékrendünkben előtérbe helyezni a tudást, pedig mindenkor mondtuk, hogy nemzeti érdekünk. Hangsúlyoztuk, és ma is látjuk, hogy a probléma végső soron gazdasági természetű, mert ha nem sikerül szemléletünket megváltoztatni, igen nehezen tudunk a nemzetközi és EU-s vérkeringésbe eredményesen bekapcsolódni.

A munkánkat jelentősen megnehezítette, hogy az új parlament és még inkább a kormány nagyon gyakran kizárólagosságra törekszik a gazdasági, szociális, társadalmi döntések meghozatalakor. Nem ismerte fel még a parlamenten kívüli érdekegyeztetés fontosságát, nélkülözhetetlen szerepét még akkor is, ha az intézményrendszere kezdett épülgetni. Már 1990 végén belecsúsztunk abba a vitába, hogy milyen legyen a bérszabályozás. A kormány minél előbb a bérrendszer teljes liberalizációját szerette volna elérni. Ők az infláció felgyorsulásának veszélye miatt sürgették ezt, és a szakszervezetek egy része is támogatta ezt. Az ÉSZT elvetette, mert reálisan tartott attól, hogy ez területeinket negatívan érintené, mivel beindítana egy ár-bér spirált, ami még rövidtávon sem hozna sokat a dolgozóknak. A másik okunk az volt, hogy a költségvetésből gazdálkodók már akkor is az átlagbérszínvonal alatt voltak, és féltő, hogy tovább nőtt volna a szakadék a versenyszféra és az intézményi szféra között.

A bérkérdések mindig össze voltak kötve a létszámkérdésekkel is, ezért nyilatkozta dr. Kiss Papp László, hogy „*az intézmények nem fogadják el az öt százaléknál nagyobb létszámleépítést, még akkor sem, ha a kormány az így megtakarított bér szétosztására teljes adómentességet biztosítana.*” (Népszava 1991. január 16.).

A dolgok természetéből adódik, hogy nekünk a napi problémákat kell színvonalasan, érezhetően, láthatóan megoldanunk, mert a bajbajutottak és környezetük ezt kívánják. Különösen így vannak ezzel a nem szakszervezeti tagok, a potyautasok, akik könnyen mondják ki, hogy „ezt sem tudtátok megoldani!”

A megalakulásunk után tagjai lettünk az ÉT-nek, s javaslatot tettünk a KIÉT létrehozására. E testületek sokat tettek azért, hogy ne legyen olyan parttalanul agresszív az átalakulás. 1991-re másokkal együtt az ÉT fórumán sok vitával véleményeztük a munkajogi törvények tervezeteit, amelyeket nem kevés változtatásokkal megszavazott az Országgyűlés. Legtöbb vitánk a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvénytervezettel volt, mert a javaslat nem tisztázta, hogy ki a munkáltató a közszolgálati költségvetési intézményeknél. Nem tartottuk kidolgozott-nak a foglalkoztatási biztonságot megalapozó, a munkavállalókat védő jogrendszert és minősítési rendszert. Véleményünk szerint indokolatlanul nagy szerepet kapott a közalkalmazottak fegyelmi felelősségre vonásának lehetősége. Ekkorra már gyakorlattá váltak a bértárgyalások, a minimálbér körüli viták. Az 1992. évi költségvetés koncepciójának tárgyalása során világossá vált, hogy a költségvetési szféra jövedelmi viszonyait nem lehet külön törvényi szabályozás nélkül rendezni, az esetleges évenkénti „osztozkodások” nem segítenek a problémák megoldásában. (Ekkor még nem lépett életbe a Kjt. és a bértáblája csak 1994 januárjában lett hatályos!) E tapasztalatok birtokában az ÉSZT és a SZEF november elején éles kritikát fogalmazott meg, és felmerült egy közös demonstráció gondolata is.

Közben, 1991. október 31-én kiadtunk egy állásfoglalást a munkavállalói érdekeket érintő legfontosabb kérdésekről:

„Az állambáztartás szükséges reformját támogatva elengedhetetlenül fontos, hogy az állami felelősség vállalás köre minél előbb kialakuljon, és törvényi garanciát kapjon. Megismerve az 1992. évi állami költségvetés irányelveit, ez a cél még világosan nem érzékelhető, mert az ország fejlődését alapvetően meghatározó kutatás és felsőoktatás működéséhez szükséges anyagi forrásokat még az 1991. éves szinten sem biztosítja az előterjesztés. Véleményünk szerint szükséges az állami prioritások és feladatok meghatározása, hogy ebből következzen a strukturális átalakítás. Az intézményenkénti báziscsökkenéssel olyan zsákutcába juthatunk, hogy bosszú évéig nem lesz lehetőség a minőségi teljesítmény javítására. Ezért az ÉSZT minden érdekérvényesítő eszközét felhasználva fellép a kedvezőtlen tendenciák ellen, bízva a parlament kedvező döntésében.

A Munka Törvénykönyve parlamenti általános vitájához kapcsolódva szövetségünk már a kérdés országos érdekegyeztetése során és most is szükségesnek tartja azt, hogy az új munkajogi szabályozás továbbra is biztosítsa:

– az eddig megszerzett szakszervezeti jog- és hatásköröket;

– élesen válassza külön a szakszervezeti és intézményi/üzemi tanácsi jogosítványokat;

– garانتálja a munkavállalói érdekképviseleti szervek számára a kollektív és ágazati keretszerződés kötésének jogát.

Igényeljük, hogy a költségvetési területre vonatkozó közalkalmazotti törvény is tartalmazza ezeket a garanciákat.

Megdöbbenve tapasztaltuk, hogy az előterjesztett 1992. évi adókonceptió minden differenciálás nélkül a mi területünkön jelenleg érvényes egyszerűsítő költség-számolást megszünteti. A tervezet éppen akkor akarja megváltoztatni a kutatás-fejlesztés és szakértés költségelszámolásának jelenlegi formáját, amikor az innováció hatékonyságának növekedése az ismert okok miatt lelassul, holott ennek növelése is biztosíthatná a gazdasági rendszerváltás eredményességét. Az ÉSZT ezért nem ért egyet a szellemi alkotások jelenlegi adózási rendszerének radikális megváltoztatásával.

Majd egy tájékoztatót is kiadtunk: „Az érdekképviseleti szervek által megismert részletes költségvetési tervezet szerint tovább folytatódik a felsőoktatás és a kutatás tönkretétele. Véleményünk szerint ez nem szolgálja az Európába vezető utat, mert a kormány és a parlament által is több alkalommal stratégiai ágazatnak kinyilvánított szektor az ország modernizálódásának egyik legfőbb mozgatója kell legyen. Az 1992-es költségvetés tervezete ezzel ellentétes!

Az utóbbi években egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a hazai tudományos kutatás és felsőoktatás (a kettő nem választható el egymástól) minden kétségbevonhatatlan sikere ellenére strukturális változtatásra szorul, ha a nemzetközi szinten nem akar lemaradni. Mivel úgy tűnik, az országban nincs tényleges intézményrendszere a tudáspolitikának, olyan helyzet állt elő, hogy a Pénzügyminisztérium vált a tudáspolitikai döntések fórumává, a költségvetési kiadások csökkentésével akarja keresztülvinni az új koncepcióját. Ezt felismerve a következő akciókat indítottuk:

– November 26-ára fórumot szerveztünk a Pénzügyminisztérium, MKM, OMF, MTA, és a Miniszterelnöki Hivatal Tudáspolitikai Titkársága megbízottaival.

– A Tudáspolitikai Titkársággal együttműködve kezdeményeztük a Tudáspolitikai Egyeztető Tanács (TUDÉT) létrehozását.

– Mivel a TUDÉT munkaadói és kormány oldalai még nem alakultak meg, kezdeményeztük az ÉT-on a szektorban aktív érdekképviseleti szervezetek és a kormány tárgyalását november 28-ára. Ezt megerősítendő, kérésünkre öt konföderáció közös levélben is kérte Antall József miniszterelnök úrtól.

– Ha ezen tárgyaláson nem születik számunkra kielégítő eredmény, akkor a parlamenti pártokhoz fordulunk, és újabb fórumot szervezünk.

– A munkában együttműködésre készek az egyetemi és főiskolai hallgatók is. Készek közös akciókra is.

A korábbi évek tapasztalatai alapján az ÉSZT Küldöttértekezlete részletesen foglalkozott a „hogyan tovább?” kérdéssel. A vita konklúzióját egy állásfoglalásban foglalta össze.

ÁLLÁSFOGLALÁS

A kormánnyal kezdődő tárgyalássorozat napirendjére az ÉSZT Küldöttgyűlése az értelmiségi munkavállalók szempontjából az alábbi témák megtárgyalását tartja fontosnak:

1. A munkavállalók szociális biztonságának megteremtése, beleértve annak gazdasági alapjait, törvényi szabályozását és mindezek garanciáit egy működő egyeztetési mechanizmus keretein belül.
2. Megteremtendő az egyensúly a társadalmi igazságosság és a gazdasági hatékonyság között, egyértelmű és ösztönző összefüggések létesítése a magyar bér-, ár- és adórendszer relációjában.
3. Átgondolt, garanciákkal körülbástyázott foglalkoztatáspolitikai kialakítása. Ezen belül a költségvetési szférában dolgozó kreatív értelmiség sajátos igényeit figyelembe vevő közalkalmazotti törvény megfelelő érdekegyeztetés után történő megalkotása.
4. Az ország felemelkedése szempontjából alapvetően fontos a szellemi és kulturális értékeink megfelelő védelme.

Az ÉSZT szempontjából alapvető feladatnak tekintjük az értelmiségi munkahelyeken dolgozó valamennyi munkavállaló, továbbá a nem értelmiségi munkahelyeken dolgozó értelmiségiek érdekképviselőinek és érdekvédelmének biztosítását.

(Budapest, 1991. november 29.)

A következő év érdekegyeztetései is hasonló gondokkal voltak terheseek, mert az már látszott, hogy a minimálbérrel folyó tárgyalások kisebb-nagyobb eredményeket hoznak, de a még be nem vezetett Kjt. bértábla A1-e a magas infláció ellenére mozdatlan. Az Innovációs Kollektív Szerződésünkre alapozottan – amely természetesen csak a vállalatszerűen működő intézetekre vonatkozott – a hat szakszervezeti szövetség aláírt egy megállapodást, miszerint az innovációs, kutatói és tervezési területeken dolgozóknak úgynevezett szakbért kellene kapniuk, ami egy szakmai minimumnak tekinthető és magasabb, mint az országos minimálbér.

1994-ben belépett a Kjt. bértáblája 8 000 forintos A1-gyel. Ezzel párhuzamosan az ÉT-megállapodás szerint a korábbi 9 000 forintos minimálbér 10 500 forintra emelkedett február 1-től. Ez a különbség elviselhetetlen volt a közalkalmazottak számára, mert a tábla több oszlopa részben vagy egészében értelmezhetetlen volt. Javaslatot tettünk, hogy az A1-et két lépcsőben kellene emelni, július 1-től 9 000, 1995. január 1-től 10 500 forintra.

Nemcsak bérért, hanem munkahelyekért is küzdöttünk. A nagy megszorítások számtalan munkáltatónál felvetették a létszámcsökkentés igényét. Ezeket igyekeztünk korábban tartani, főleg úgy, hogy figyeltük a csoportos létszámcsökkentési terveket, és igyekeztünk felkészíteni az ÉSZT-hez tartozó szakszervezeteket és alapszervezeteket arra, hogy milyen szabályok, módszerek segítségével lehet ezt a veszélyt minimalizálni. Ebbe a sorba tartozik, de más volt az indíttatása a „rádiós elbocsátásoknak”. 1994 áprilisában a budapesti ÉSZT-esek közül sokan demonstráltak ez ellen.

1994 júliusában merült fel először a Társadalmi Gazdasági Megállapodás, közismert rövidítésben a TGM gondolata, bár a Horn-kormány programjában szerepelt egy társadalmi és gazdasági megállapodás, de az addig homályos fogalom volt. Az A1 továbbra sem mozdult, ezért a SZEF és az ÉSZT közös levélben fordult a kormányfőhöz, melyben elutasítják az 1995. évi dologi költségek befagyasztását, ami a magas infláció miatt effektív kiadáscsökkenést eredményez, és a 8000 forintos A1 tervezését. Egyúttal el kellett utasítani azt az MSZOSZ-es véleményt is, hogy az átalakulás terheit egyedül a versenyszféra viselte. A tárgyalások igen feszült légkörben folytatódtak, mert a kormány a gazdasági helyzetre hivatkozva nem akart engedni az álláspontjából. Időközben a kormány a Munka Törvénykönyve módosítását is kezdeményezte, amit a szakszervezetek elutasítottak. A Társadalmi Gazdasági Megállapodást a kormány az Érdekegyeztető Tanácsban remélte elérni. A kezdeményezés fél év alatt, még 1995 januárjában látványos kudarcba fulladt, mert a megállapodás tematikájában túl szélesre sikeredett, nagyon rövid, négyhónapos határidőt tűzött ki, és az említett MT módosítását a szakszervezetek nem tudták támogatni, mivel az a munkaügyi szabályokat „rugalmasabbá” tette volna. A Társadalmi Gazdasági Megállapodásra már rávetette az árnyékát az 1995 tavaszán megvalósult – és Bokros-csomagként ismertté vált – makrogazdasági stabilizációs program előkészítése. Az egyébként gazdaságilag igen sikeresnek bizonyult program a reálkeresetek 18 százalékos zuhanását hozta magával, amit a szakszervezetek vállalhatatlannak ítélték. A bérek, dologi költségek befagyasztásán kívül adózási megszorításokat is kezdeményeztek, ezért folyamatosak voltak a szakszervezeti petíciók, elutasító levelek, olykor nagygyűlések, például április 3-án a Gólyavárban, majd tüntetés a tandíj ellen a Nádor téren. Részben ez utóbbihoz is kapcsolhatóan az ÉSZT állásfoglalást adott ki a kormány értelmiségi politikájáról, és az ezzel összefüggő érdekvédelmi kérdésekről.

Érdekvédelmi szempontból a következő évek sem voltak könnyebbek. A bérek igen lassan emelkedtek, az A1 is csak nagy késéssel mozdult el a bevezetési összegétől, továbbra is állandó volt a munkahelyek megszüntetésének veszélye.

Ebben a hangulatban tartottuk meg „*Munkavállalói érdekvédelem előtt álló időszereű feladatok*”-ról szóló konferenciánkat 1997 novemberében, akkor, amikor a 1998. évi költségvetési, adó- és járulékokról szóló törvénytervezetek a végszavazás felé közeledtek. Nem véletlenül fogalmazott úgy az elnökünk a konferencia megnyitóján: „...*megpróbáljuk megtudni, szakértőinkkel megismertetni azt, hogy mik is a kormányzati szándékok, milyen műhelymunkák folynak, a törvény-előkészítés miben gondolkodik.*” A megnyitó kitért arra is, hogy nem mindig érezhető az egyenrangúság az érdekegyeztetések során, örök vita, hogy a köz- vagy a vállalati szféra béralkuja történjék meg előbb, milyen a viszony az ÉT és a KIÉT között. Vitaindító előadásokat Kiss Péter miniszter, Herczog László helyettes államtitkár és Kiss György MÜM szakjogász, főosztályvezető tartottak. Az előadásokat szenvedélyes viták követték, mert sok esetben a mi oldalunkról másképp látszanak a szándékok, mint amit hallottunk. Ez különösen látszott az ágazati érdekegyeztetések területein, mert erről az előadók nem beszéltek, mivel ezt megoldottnak tekintették arra hivatkozva, hogy a fórumok megvannak, dolgoznak, dolgozhatnak. Mi ezzel szemben azt ta-

pasztaljuk, hogy ez utóbbiaknak igen kicsi a mozgásterük, jórészt elbújnak a kormány mögé, így érdemi eredmények nem szülehetnek, pedig ez nem mindig pénz, vagy kormányzati fegyelem kérdése.

1999-ben a közszférában dolgozók tízezrei vonultak a Parlament elé, hogy a sikertelen egyeztetéseket követően bérük emeléséért, a létszámkarcsúsítás visszavonásáért, továbbá az érdemi társadalmi párbeszédért tüntessenek. A békés megmozduláson a felszólalók között Kuti László alelnök szerint a kabinet „felmosórongynak” tekinti a közszféra dolgozóit.

„A szakszervezetek alapvető joga, hogy megballgattassanak, és tárgyaljanak velük” bangsúlyozta táviratában Emilio Gabaglio, az Európai Szakszervezetek Szövetségének főtítkára, utalva arra, hogy a demokratikus állam egyik alappillére a társadalmi párbeszéd.

A kedélyeket tovább rombolta, hogy a kancelláriaminiszter által összehívott tanácskozáson a Munka Törvénykönyve módosítására, a társadalmi párbeszéd-konceptióra és a középtávú országos bérmegállapodásra tett javaslatot azzal, hogy ezt csak csomagban hajlandók tárgyalni.

Az Érdekegyeztető Tanács a társadalmi párbeszéd fórumainak átstrukturálását nem támogatta, mert az ÉT-t kiürítené, és a tervezett Gazdasági Tanács (GT) korántsem tudná azt helyettesíteni, még akkor sem, ha a szociális partnerek mellett kamarák, a bankszövetség, a tőzsdetanács és a külföldi befektetők érdekképviselői is részt vennének. Inkább a kormány szócsöve lenne, hiszen tavasszal az előző év tapasztalatait, ősszel a következő esztendő gazdasági feladatait tekintené át. A GT-hez hasonlóan még három konzultatív fórum – az Európai Integrációs Tanács, a Szociális Tanács és az Országos Területfejlesztési Tanács – szerepelt a koncepcióban. Az ÉT-t valójában a szintén háromoldalú Országos Munkaügyi Tanáccsal helyettesítenék, de az ÉT-hez képest szűkített hatáskörben, az OMT ugyanis makroszinten kizárólag munka- és bérügyi témákkal foglalkozna, költségvetési, adó- és járulékkérdésekkel nem. Ezt mi a többi konföderációval együtt elleneztük, mert nem kizárólag bérről, hanem a jövedelmeket befolyásoló adó- és járulékközpontokról is szeretnénk véleményt nyilvánítani.

Hangot adtunk annak is, hogy véleményünk szerint szétaprózódna a közszféra érdekegyeztetése is, ez ugyanis a munkavállalói érdekképviselők és az intézményt fenntartó minisztérium, önkormányzat közti párbeszédre korlátozódna. *Ezek a decentralizált érdekegyeztetési fórumok jelenleg is léteznek, de „az országos fórumok” eltüntetésé kiszámíthatatlan bérpolitikához, tárcánkénti nómenklatúrához, a közszférán belüli óriási bérkülönbségekhez vezethet* – vélekedett Kuti László alelnök.

Szakszervezeti alapállásból nem elleneztük az érdekegyeztetés megújítását, de a kormány által javasolt koncepcióban erőnk gyengítésének szándékát láttuk. Az ÉT esetleges feloszlását képtelenségnek tartottuk, mert ehhez a három oldal konszenzusa szükséges.

Nem volt ínyünkre a középtávú bérmegállapodás terve sem, amely szerint a bérfelértés mértékét a GDP növekmény 50 százalékában határozták meg. Egyrészt, mert ez ugyancsak az adótól, járuléktól elszakított, kiszámíthatatlan reálbér-pozi-

ciókhoz vezetne, másrészt akadnak szervezetek, amelyek ennél rendre magasabb keresetemelést képesek lennének kiharcolni.

1999. április 21-én tartottuk az Érdekegyeztető Tanács utolsó ülését, és június 18-án már össze is ült az Országos Munkaügyi Tanács. Nem mi akartuk így, de alkalmazkodnunk kellett a helyzethez, tehát megpróbáltuk a lehető legtöbbet kihozni az új szerveződésből. Így e nyitóértekezleten be is jelentettük, hogy tárgyalni kívánunk a Munka Törvénykönyve módosításairól. Kezdeményezésünkre azt a választ kaptuk, hogy már végszavazás előtti fázisban van, tehát nem lehet, nem érdemes tárgyalni róla. Az egész azért volt érdekes, mert bár korábban az ÉT-ben mind a hárman megegyeztünk a módosításokról, de „büntetésből” nem az egyeztetett változat került a parlament elé. A büntetést azzal érdemeltük ki, hogy nem akartuk elfogadni a kormány ajánlatát a jövő évi bérekről. Aztán így folydogált az érdekegyeztetés országos szinten egészen 2002 februárjáig. Majd a kényszerű választási szünetet követően 2002. július 26-án Országos Érdekegyeztető Tanács (OÉT) néven szellemében is új (az ÉT-nek megfelelő) fórum tartotta meg első ülését, és indította el az a folyamatot, ami ma is tart az érdekegyeztetésben, a maga hibáival és erényeivel. Egy biztos: a cél újból az egyeztetés, és az egyeztetésen alapuló megállapodás lett.

Természetesen a közszféra sem maradhatott érintetlen. A KIÉT megszűnt, s helyette 2001. októberében megalakult a KOMT, a Közalkalmazottak Országos Munkaügyi Tanácsa, amelyre ugyanaz volt a jellemző, mint az OMT-re. Látszólag érdekegyeztető fórum volt. Nagy erénye volt viszont a KIÉT-tel ellentétben, hogy a munkavállalói oldalon nem szakszervezetek, hanem konföderációk ültek. Igaz hogy az ÉT-tel, OMT-vel ellentétben konföderációként – megállapodás szerint többen asztalhoz ülhettek, de így is elkerültük a korábbi tömegjeleneteket, amelyek egyértelműen hátráltatták az érdekegyeztetést. Különösen akkor, ha feltűnt a teremben egy kamera, mert többen úgy érezték, hogy nem tárgyalniuk, hanem villogniuk kell. Hadd lássák otthon, hogy megdolgozik a bizalomért. Pedig, ha tudták volna, hogy éppen ezzel nem...

2002. decemberében az általános érdekegyeztető fórumot követve itt is előrelépés történt, ugyanis 2002. december 20-án megalakult a közszolgálat egészére kiterjesztett érdekegyeztető tanács, az OKÉT (Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács). Tartalmilag a KIÉT-hez állt közelebb, de megtartotta az előző rendszer legnagyobb erényét, és a munkavállalói oldalán már konföderációk ültek, megegyezéssel alapon.

A KOMT viszont megmaradt, mint a közalkalmazottak érdekegyeztető tanácsa. Szűkebb hatáskörrel, de itt is a konföderációk részvételével. Viszont mindkét fórumon ismét érdemi érdekegyeztetés folyt.

Együtműködésünk kiszélesítése

Az ÉSZT megalakulása óta arra törekedett, hogy együttműködés legyen a munkavállalói oldalon. Törekvésünk sok esetben eredményes, máskor kiegyensúlyozó volt. Megalakulásától jó viszony fűzött bennünket a SZEF-hez. Már a kezdetekor sok esetben közös álláspontot tudtunk kialakítani. Természetes szövetségesnek tekintettük a közel azonos területen működő konföderációt, ezért 1995-ben együttműködési megállapodást kötöttünk. Többéves kedvező tapasztalatok után ezt 1998 áprilisában kiterjesztett formában kölcsönösen megerősítettük és még konkrétabbá tettük. Ezt a munkát a SZEF és az ÉSZT vezető testületeinek közös ülésén végeztük el. Az új megállapodást a tanácskozás befejezése után a sajtó képviselőinek jelenlétében írta alá a két elnök.

A parlamenti választások eredményeként előállt új politikai helyzet feltehetően nem marad hatás nélkül a munkavállalói érdekérvényesítés körülményeire sem. Bizonyossággal állítható, hogy megnő a szakszervezetek közös fellépésének igénye mind országosan, mind helyi szinten. Ezt kívánjuk megállapodásunkkal ösztönözni – írta a SZEF Hírlevél.

Az ÉSZT a hagyományoknak megfelelően mindenkor a Városligetben ünnepelte Május 1-jét. Minden évben sátrat állítottunk, aktuális témákat tűztünk napirendre. Ezekről beszélgettünk, egyben igyekeztünk a témákhoz illeszkedő szóróanyagot is biztosítani. Vendégeinket étellel, itallal kínáltuk. 2000-ben Európai szórakoztató színpadot is felállítottunk, ahol aktuális EU-s kérdésekről beszélgettünk az Európai Unió Bizottsága magyarországi delegációja elnökének és az EU-s tagországok külképviseleteinek részvételével. A „szünetekben” zenekar játszott, ezzel is biztosítottuk az egész napos nagy érdeklődést. Több évben vidéki városokban is képviseltetük magunkat. Legtöbbször Miskolcon, ahol többször a rendezvény házigazdái is voltunk, megyei elnökünk aktív munkája eredményeként.

Budapesten 2000-ben ünnepelt először hivatalosan együtt a hat konföderáció, demonstrálva azt, hogy a szervezetek közötti vitákat lezárták. (Ez sem tartott sokáig, mert 2001-ben már a Munkástanácsok külön ünnepelt!) A 2000. évi közös ünneplésen felbuzdulva, még abban a hónapban, a konföderációk vezetői Mátraházán tartottak egy tanácskozást az összefogás lehetőségeiről. Voltak, akik máris egy szuperkonföderációról vizionáltak, mások csak egy ernyőszervezetben gondolkodtak, míg az Autonómok, a SZEF és az ÉSZT jóval lassabb tempójú összefogás mellett tették le voksukat. Ma már megállapítható, hogy csak egy informális beszélgetésről volt szó, amelyen az alapcélok meghatározásán kívül érdemi döntések nem születtek. A nézetkülönbségek az ernyőszervezet körül alakultak ki. Kihangsúlyoztuk, hogy elsőként munkahelyi és ágazati összefogásra van szükség és egyelőre nincs mit sürgetni. További tanácskozásokat terveztek tartani, és megalakították az Együtműködési Tanácsot. Ez egy ideig működött, majd a feledés homályába süllyedt.

Fennállásunk 10. évét 1999. október 7-8-án ünnepeltük az ELTE új campusán. Erre az ünnepi ülésre kiadtuk a PRE-TÍZ elnevezésű kiadványunkat, amelyben összefoglaltuk az elmúlt tíz év történéseit, legfontosabb, sorsdöntő eseményeit. A magyar

nyelvű kiadvány alapján készítettük el a tevékenységünket bemutató angol nyelvű kiadványunkat. Az ülésre külföldi vendégeket is hívtunk. Megtisztelte tanácskozá-
sunkat Oscar de Vries, az ILO budapesti irodájának vezetője, Mona Hammer, a finn-
országi értelmiségieket tömörítő szakszervezet, az AKAVA nemzetközi titkára, Rainer
Grindt, a Friedrich Ebert Alapítvány budapesti irodájának vezetője. Tudományos
tanácskozást is szerveztünk ez alkalomra „A magyar értelmiség szerepe az ezredfor-
dulón” címmel. A tanácskozást Göncz Árpád köztársasági elnök üdvözölte. A tudomá-
nyos tanácskozáson előadást tartottak:

– Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke: „A szürkeállomány a XXI. század legfonto-
sabb nyersanyaga”

– Fónagy János, a Gazdasági Minisztérium államtitkára: „Az értelmiség szerepe a
társadalmi-gazdasági változásokban”

– Pomogáts Béla, az ÉSZT korábbi alelnöke, a Magyar Írószövetség elnöke: „Ér-
telmségi számvetés”

– Szabó Endre, a SZEFE elnöke: „Az állami alkalmazottak szerepe az ezredfor-
dulón”

– Szövényi Zsolt, az Oktatási Minisztérium főosztályvezető-helyettese: „Integrá-
ció és felsőoktatás-fejlesztés”

– Marton István, FVM főosztályvezető: „Az agrártársadalom feladatai a jövőbeni
lehetőségek tükrében”

– Herczog László, Gazdasági Minisztérium helyettes államtitkára: „Az értelmiség
bérezése” címmel.

Külföldi vendégeink hozzászólásaikkal tették színesebbé a tudományos tanács-
kozásunkat. Az előadásokat és a hozzászólásokat egy kiadványban tettük közkinccsé.
A meglepően nagy érdeklődés miatt, a kiadvány elfogytával CD-n is kiadtuk az
anyagot.

Az ÉSZT tevékenysége tizedik évfordulójára emléklakettet alapított. Az emlék-
plakett alkotója Vigh Tamás Kossuth Díjas szobrászművész, aki a tudást, a humánu-
mot, az emberbaráti lényt, választott logónkat, a delfint jeleníti meg bronzba öntve.
Az aranymetszés szabályait szem előtt tartva, az óriási teret, a tenger végtelenségét és
a benne játszi könnyedséggel mozgó, mindenkor tájékozódni tudó delfint ábrázol-
ja. Első ízben, korábbi négy elnökségi tagunknak adtuk át az emlékérmeket: dr. Dura
Lászlónak, Horicsányi Lászlónak, dr. Pomogáts Bélának és dr. Reisz Gyulának.

Mára már kiderült, hogy a tizedik évforduló csak egy állomás volt. De nagyon
fontos állomás, mert lezárta a „hőskort”, és megnyitotta az utat a látszólag szürke,
hétköznapi munka előtt. A lényeg azonban nem a szín, hanem a munka.

Fölvettük ezt a kesztyűt is, és alkalmazkodtunk az új elvárásokhoz. Ennek meg-
felelően alakítottuk át, szervezetünket. Ennek megfelelően alakítottuk ki regionális
központjainkat. Ez képezi oktatásunk alapját. És ennek a szellemében veszünk részt
az érdekegyeztetés fórumain.

Azonban a második tíz év sem volt eseménytelen. Erről már olvashattak utaláso-
kat tisztelt olvasóink a jelen áttekintésünkben is. Erről szól Kuti Lászlónak az Érdek-
egyeztető Tanács történetéről írt három könyve, erről olvashatnak a szakszervezeti

életet feldolgozó és bemutató számtalan kiadványban, ezt követhetik nyomon a különböző szakszerkezeti honlapokon, s hogy könnyítsük a tisztelt olvasók dolgát, erről mutatunk be a következő oldalakon néhány, az aktuális sajtóból kiragadott gondolatot.

Napló

1989-2009

Kiragadott gondolatok az aktuális sajtóból

1989

1989. január közepén elfogadta az Országgyűlés az egyesülésről és a gyülekezésről szóló törvényeket, ezzel az újonnan alakuló szakszervezeteknek jogi személyé válásukhoz már bírósági regisztrálásra is szükségük lesz. E törvény elfogadásáig ugyanis bejelentési és engedélyeztetési procedúra nélkül, pusztán megalakulásuk deklarálásával jöhettek létre. Így alakultak meg többek között az ÉSZT alapító szakszervezetei.

1990

Március 10-én Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ) néven új szakszervezeti konföderáció alakult a megszűnő SZOT-hoz tartozó 86 szakszervezet döntése alapján, s ezzel a Liga, az ÉSZT, a Munkástanácsok és a Szolidaritás Munkás Szakszervezeti Szövetség mellett megjelent az ötödik új konföderáció a magyar érdekegyeztetési palettán. Az alakuló kongresszus érdekessége volt, hogy az elnöknek megválasztott Nagy Sándor és az elnökhelyettesnek megválasztott Sándor László korábbi szakszervezeti vezetők mellett a másik elnökhelyettesnek Szegő Andrea kandidátust választották meg, aki az ÉSZT-hez tartozó, s így az új konföderációhoz értelemszerűen nem csatlakozó Tudományos Dolgozók Szakszervezetének (TUDOSZ) tagja volt. Legalább is addig, amíg neve esélyes jelöltként föl nem merült.

Az MSZOSZ megalakulását követően hamarosan létrejött a közsféra egyes területeire szerveződően a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma, a SZEF, és a zömében közszolgáltatási területen működő Autonóm Szakszervezetek Szövetsége is.

Ezzel teljessé vált a magyar szakszervezeti konföderációs kör. Bár a későbbiekben történtek próbálkozások, új konföderációnak nem jutott hely az érdekegyeztetés asztalánál.

1990. augusztus 1-jén, több mint féléves szünet és több hónapos előkészítő munka után összeült a Parlament épületében az Érdekegyeztető Tanács (ÉT) alakuló plenáris ülése. Az MTI tudósítása szerint Győriványi Sándor munkaügyi miniszter megnyitójában „történelmi eseménynek nevezte, hogy új formában ült össze a munkáltatók és a munkavállalók országos érdekegyeztető fóruma, ahol a kormány – leszámítva munkaadói jogosítványát – inkább csak egyeztető szerepkört kíván betölteni. Antall József levélben köszöntötte a fórumot, kiemelve, hogy gazdasági törvényjavaslatok kidolgozásánál számítanak a munkaadók és munkavállalók szervezeteinek véleményére. A kormány elismeri a munkáltatók és a munkavállalók egyesülési jogát, s igényli, hogy a konfliktusokat tárgyalásokkal, a törvényes keretek között rendezzék.”

Az alakuló ülésen először búcsút vettünk az elődtől, az Országos Érdekegyeztető Tanácstól, melyhez az 1989-ben hivatalosan bejelentett megalakulása után csatlakozott az ÉSZT, valamint a Liga is, majd megkezdődött a vita a gazdasági érdekegyeztetésről. A gondot az okozta, hogy a munkavállalói oldalon heten, a munkaadóin

pedig kilencen voltak, korántsem a legnagyobb egyetértésben, s ráadásul, mint ilyen jelentős eseményekkor mindig, mindenki akart valami fontosat mondani. A hosszan elnyúló elméleti vitát követően az országos minimálbér meghatározásáról kezdődtek a tárgyalások. A Szakszervezetek képviselői 5 700 forintot javasoltak, aminek jogosságát a munkáltatók elismerték, majd egyetértettek a kormány 5 100-as javaslatával. Az estig tartó alkut követően – mikor is a felek 100-100 forintokkal emelték a téteket, a szociális partnerek egyetértettek 5 600 forintban. Ezt végül is – hosszas hezitálást követően – a kormányoldal is elfogadta, ígéretet téve, hogy a költségvetési szférában is megteremti ennek a fedezetét.

1990. szeptember 20-án az Érdekegyeztető Tanács egyik bizottságaként 1990. létrejött a KIÉB (Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Bizottsága) elindítva egy körülbelül 12 hónapig tartó vitát: a közszférának elegendő egy bizottság, vagy önálló országos érdekegyeztető fórumra van szüksége. A vita eredménye ez utóbbi felfogás híveinek a győzelmét hozta, az 1991. szeptember 26-ai ÉT alapszabály módosítást követően megalakult és önállóan kezdett működni az új érdekegyeztető fórum, a Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsa, melyet végérvényesen a Kjt. 1992. július 1-jei hatályba lépése legitimált.

A KIÉB munkavállalói oldalán az ÉSZT, a SZEK és az FSZDL vettek részt, és ők ültek az új fórum munkavállalói oldalán is.

Az ÉT társadalmi és politikai elfogadásában a nagy fordulatot a taxisblokád jelentette. Amikor is a benzináremelés ellen tiltakozó taxisok és magánfuvarozók október 26-án, csütörtök estétől kezdve lezárták az ország útjait, a főváros és a nagyobb városok fő csomópontjait, gyakorlatilag teljesen megbénítva a közúti közlekedést. A hír vételét követően az ÉSZT pénteken dél előtt sajtóközleményt adott ki, követelve az Érdekegyeztető Tanács összehívását. Még a délelőtt során összeült a Munkaügyi Minisztérium épületében az ÉT Jószolgálati Bizottsága, majd vasárnap délelőtt a plenáris ülés, melyet a Magyar Televízió élő adásban folyamatosan közvetített. Végül is többórányi szóbeli adok-kapokat követően estére megszületett a mindenki számára elfogadható végeredmény és ebben megállapodtunk.

A megállapodás mellett a három nap igazi eredménye volt az is, hogy kiderült: az Érdekegyeztető Tanácsra szükség van, a szociális partnereket komolyan kell venni, és nem kell félni az érdekegyeztetés nyilvánosságától sem.

Ezt követően már viszonylagos rendszerességgel, de nem mindig konfliktusmentesen folytatódott, és folytatódik ma is – később alkalmanként más-más névvel – az Érdekegyeztető Tanács munkája.

1991.

Az érdekegyeztetés az új illetve újjáalakuló fórumok beindulásával révbe jutott, így az 1991-es esztendő „legfontosabb” feladata a vagyonosztokodás lett. Ugyanis mindenki jogosan igényt tartott az egykori SZOT-vagyon – számára – megfelelő részére. Természetesen a birtokban lévő MSZOSZ igyekezett minél nagyobb részt megtartani, a többiek igyekeztek minél nagyobb részt leszakítani, és megjelentek a

kalandorok is, akik szakszervezeti mezben burkoltan próbálták a szervezett munkavállalók vagyonának legalább egy részét lenyúlni. Az erősebbek, és nagyobbak (ez nem minden esetben jelentett, tényleges erőt és nagyságot, hanem politikai megítélést, kapcsolatokat az adott időszakban) megpróbálták a gyengébbeket, a kisebbeket (ezek sorába tartozott az ÉSZT is, akit sokan pártállami konföderációnak aposztrofáltak, ami igaz is volt, hiszen 1989-ben alakult, de az adott hatalomhoz akkor sem kötötte semmi) kiszorítani, hátrányos helyzetbe hozni.

Ekkor jött a Liga az ötletével, hogy a parlamenti választásokhoz hasonló szimpátiaszavazás, majd később a – szakszervezetek pozíciójának gyengítése érdekében létrehozott – üzemi tanácsok választásának eredménye alapján döntsenek a vagyon felosztásáról. Az ÉSZT néhány más konföderációval együtt a korrekt megállapodáson alapuló osztozkodás hívei volt.

Nem javított a helyzeten egy kormánypárti képviselőnek a szakszervezeti jogszabályok módosítását javasló indítványa sem – melyet a képviselők készek voltak sürgősséggel tárgyalni – a Liga és a Munkástanácsok által a szakszervezeti vagyon kezelésére létrehozott a Vagyont Ideiglenesen Kezelő Szervezet (VIKSZ) önálló jogi személy létrehozásáról úgy, hogy e szervezet igazgatótanácsa akkor is dönthessen vagyon kérdésekben, ha a tagoknak legalább a fele jelen van az üléseken.

Válaszként öt szakszervezeti konföderáció – az Autonóm Szakszervezetek Koordinációja, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ), a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma, valamint a Szolidaritás Szakszervezeti Munkásszövetség – létrehozta a „második” szakszervezeti Vagyont Ideiglenesen Kezelő Szervezetet, a VIKSZ II-t.

A feladat szerencsére erősebb volt a hatalmi és az anyagi érdeknél, így őszre a Munka Törvénykönyve, a foglalkoztatási törvény módosítása és a bérliberalizálás tárgyalásának idejére a konföderációk közötti vita elcsendesült. A bértárgyalások, a minimálbér emelése körüli viták és az 1992. évi költségvetés koncepciójának tárgyalása viszont egyértelművé tette, hogy a közszféra jövedelmi viszonyait nem lehet külön törvényi szabályozás nélkül rendezni, az esetleges, évenkénti osztozkodások nem segítenek a problémák megoldásában.

Az ÉSZT és a SZEF november elején erőteljesen bírálta az 1992. évi költségvetés tervét, és érvei nyomatókaul közös demonstrációt is kilátásba helyezett.

1992

Az 1992-es esztendő a szakszervezetek közötti választás fenyegetettségével indult. A kormánypártok – mint később kiderült rosszul prognosztizálva a szakszervezetek elfogadottságát – mindenáron választásokat szerettek volna ránk kényszeríteni, hogy kiderüljön, melyik szövetség milyen arányban képviselhetné a munkavállalókat az Érdekegyeztető Tanácsban, és mely szövetség milyen arányban részesüljön a SZOT vagyonból, illetve eldőljön a társadalombiztosítási önkormányzatokba ki hány képviselőt delegálhasson. A közvélemény-kutatások szerint a lakosságnak csak 34 százaléka menne el szavazni, és csak 47 százaléka voksolna az MSZOSZ-re. 25

százalékuk a Ligára, 16 százalékuk a MOSZ-ra és 7 százalékuk az ÉSZT-re adná a szavazatát.

Hogy a munkahelyeken belül se legyen nyugalom, ők megkaphatják az üzemi tanácsi választások lehetőségét, attól idegen elemekkel, például ágazati vagyonmegosztás felruházva.

Májusban döntött az Alkotmánybíróság a szakszervezeti vagyon védelméről hozott jogszabállyal kapcsolatban. E döntés alapján önmagában alkotmányellenesek az érdekvédelmi szervezetek vagyonelszámoltatására vonatkozó paragrafusok, de alkotmányellenesek a testület a jogszabály azon részeit, amelyek a szakszervezeti Vagyont Ideiglenesen Kezelő Szervezet (VIKSZ) összetételére és a VIKSZ-nek az alapítványba bevitt vagyon feletti rendelkezési jogára vonatkoznak. A döntés szerint nem zárható ki a VIKSZ-ből egyetlen munkavállalói érdekvédelmi szervezet sem.

Természetesen az ÉT-ben is folyt a vita, hogy egy esetleges szavazáson kik jogosultak részt venni. Hatan egyetértettek abban, hogy a munkaviszonyban állók, a munkánélküli járadékra jogosultak, valamint a nyugdíjasok voksolhassanak. Az ÉSZT viszont különvéleményt jelentett be, javasolva, hogy az egyetemista és a középiskolás szakszervezeti tagok is részt vehessenek a szavazáson.

A hosszan tartó vita és az egyre gátlástalanabb külső beavatkozás végül is azzal az eredménnyel járt, hogy szeptember 10-én, egy éjszakába nyúló vita eredményeként a konföderációk megállapodtak a SZOT-vagyon megosztásáról. E megállapodásból a Szolidaritás – aki közben az ÉT-ről is kivonult – kivonta magát.

1. tábla: A volt SZOT-vagyon megosztásának eredménye

Tulajdoni csoport	Ingatlanérték (MFt)
I. MSZOSZ	1 803
II. Liga Munkástanács	1 356
III. SZEFE, ÉSZT, Autonómok	897
IV: Szolidaritás, Konföderáción kívüliek	144
Összesen	4 200

Októberre aztán egyértelművé vált, hogy nem lesznek szakszervezeti választások. Ezt a nem túl szakszervezetbarát munkaügyi miniszter jelentette ki.

Természetesen eközben az érdekegyeztetésben sem állt meg az élet. November 14-én a HVG a következőt írta: „Közös nyilatkozatot adott ki hétfőn – a rendszerváltás óta először – a kormány és az Érdekegyeztető Tanács (ÉT) munkavállalói oldalhoz tartozó hat szakszervezet tárgyaló csoportja. Ebben és a tárgyalást követő nyilatkozatokban leszögezik: a vitás kérdésekben közelednek egymáshoz az álláspontok, és készek arra, hogy ezekben november 22-éig megegyezésre jussanak. Mint ismeretes egyebek közt a minimálbér mértékében, az áfa-kulcsok, illetve az ehhez kapcsolódó kompenzációk ügyében, a költségvetési intézmények bérautomatizmusa, a személyi jövedelemadó alsó sávjának emelése, valamint a munkánélküliség problémáiban kellene dűlőre jutniuk.”

A november 20-ai ÉT-on meg is állapodtak. E megállapodás része volt az is, hogy a kormány visszavonta a szakszervezeti választásokról, a szakszervezetek közötti vagyonmegosztásról benyújtott törvényjavaslatát.

December 11-én aztán a konföderációkhoz nem tartozó szakszervezetek is csatlakoztak a szeptember 10-ei megállapodásához, s ezzel a kormány beavatkozási lehetősége is megszűnt. Így a kormány sem akadályozza többé az érdekképviseltek által kialakított egymás közötti vagyonmegosztást.

1993

Május 21-ére írták ki a társadalombiztosítási önkormányzati választást (csak a munkavállalói oldal tagjai részére, a munkáltatók belső megegyezés alapján delegálhattak), amely csak akkor a választásra jogosultak legalább 25 százalékának részvétele esetén lehet érvényes. Érvénytelenség esetén új választást kell kiírni.

Május elejére az is kiderült, hogy az OVB szerint a választásokra jelentkező kilenc munkavállalói érdekképviselői tömörülés közül hatan (az Autonóm Szakszervezetek, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Liga, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége valamint a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma) feleltek meg az előírt feltételeknek. A későbbiekben a Legfelsőbb Bíróság elrendelte a Keresztényszociális Szakszervezetek Országos szövetsége listájának nyilvántartásba vételét

Május elején az Autonómok, az ÉSZT és a SZEF közös nyilatkozatot adott ki, melyben javasoltuk, hogy az ÉT munkavállalói oldalán ülő hat konföderáció közösen kérje felvételét az Európai Szakszervezeti Szövetségbe. A javaslat nem talált megértésre, hiszen ekkor még a kiszorítósi volt a vezérgondolat.

Májusban megtörténtek a választások, melynek egyértelmű nyertese a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ) volt. Egymaga több, vagy legalább annyi mandátumot szerzett a nyugdíj- és egészségbiztosítási önkormányzatok megválasztásánál, mint a többi hat induló együttvéve. A választásokon egyébként a sikeres kampányának köszönhetően az ÉSZT is jól szerepelt az ország minden településéről hozva szavazatokat.

Az újonnan felállt önkormányzatok megkezdték a munkájukat és a nyugdíjbiztosítási önkormányzat szeptember elején döntött is egy átlagosan négyszázalékos kiegészítő nyugdíjemelésről, mely pénzt a – parlamenti jóváhagyás estén – kilenc hónapra visszamenőleg novemberben egy összegben javasoltak kézbesíteni

1994

1994 januárjában az ÉSZT soros elnöke, Kis Papp László arról nyilatkozott a sajtónak, hogy hat – a tudomány és az innováció területén érintett – ágazati szakszervezet aláírt egy megállapodást, miszerint az innovációs, kutatói és tervezési területeken dolgozóknak úgynevezett szakbért kellene kapniuk, ami egy szakmai minimumnak tekinthető és magasabb, mint az országos minimálbér. A megállapodásban rendeztek munkavállalói jogi kérdéseket is.

Ha későn is, de februárban megszületett az ÉT-ben a megállapodás a minimálbérről, miszerint február 1-jétől kilencezerről 10,5 ezer forintra emelkedik a minimálbér. Ezzel kapcsolatban Kiss Papp László kijelentette, hogy sürgősen meg kell szüntetni azt az állapotot, miszerint a KJT A1 bére 8 000 forint. Két lépcsőben kellene felemelni a minimális kategória bérét, július 1-jétől 9 000, 1995. január 1-jétől pedig 10 500 forintra.

Februárban a III. vagyoncsoport tagjai, a SZEF, az ÉSZT és az ASZSZ levélben fordultak a másik három konföderációhoz, kijelentve: hogy a vagyont ténylegesen el kell osztani, mert ők még nem jutottak hozzá a részükhöz, ugyanakkor a Liga már el is adta a Városligeti fasori székházát.

Áprilisban az MSZOSZ, a Liga, az Autonómok, a SZEF, az ÉSZT a Magyar Nemzethez eljuttatott közös levélben tiltakozott a rádiós elbocsátások és Borenich Péter kitiltása miatt.

Kis Papp László elnök sajtónyilatkozatban ismertette az ÉSZT álláspontját mely szerint a tehetséggondozással a következő időszakban fokozottan kell törődni. Az ÉSZT nem ért egyet a tandíj bevezetésével, s további intézkedéseket lát szükségesnek az esélyegyenlőség érdekében.

Az ÉSZT elnökének júniusi nyilatkozata arról szól, hogy sem a bérbefagyasztás, sem a sztrájkmoratórium nem lehetséges, a vegyes finanszírozásokat meg kellene szüntetni és a tárgyalásokba a KIÉT-et és más érdekvédelmi szervezeteket is be kellene vonni.

Augusztusban az ÉSZT tárgyalta elnöksége a közalkalmazotti bérezéssel kapcsolatos pénzügyminisztériumi álláspontot, amelyet nem tudott elfogadni. Az elnökség béremelést és az A1 kategória 10 500 forintra emelését szorgalmazza.

Október elején az ÉSZT állásfoglalást adott ki a kormány értelmiség-politikájáról és ezzel összefüggő érdekvédelmi kérdésekről.

Ugyancsak októberben közös levélben fordult az ÉSZT és a SZEF a kormányfőhöz a közalkalmazottakat érintő kérdésekkel kapcsolatban. Ugyanis a PM utasította a költségvetési intézményeket, hogy költségvetési terveikben. A levélben kéri a kormányt, hogy amíg folynak a különböző országos fórumokon az érdekegyeztető tárgyalások, addig ilyen feltételekkel ne terveztesse 1995-re. Válaszul a kormány néhány képviselője október 17-ére informális találkozóra hívta meg a munkavállalói oldalt. Mindannyian a nézetek közeledésében reménykedtek.

Novemberben az ÉSZT javasolta a közalkalmazotti alapilletmények felemelését januártól 9 000 forintra, ennek fejében a felsőoktatás vállalhatná a munkanélküliek átképzését, ezzel legalizálná is a mostani szürke foglalkoztatást. A PM szerint ez húszmilliárd forintba kerül és nincs honnan átcsoportosítani.

1995

Hetekig tartó tárgyalás végeredményeként megállapodottak a szociális partnerek az ÉT-ben, s ennek következtében február 1-jén 10 500 forintról 12 200-re emelkedik a minimálbér.

„A Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEF) győzelmével zárult a május 22-26. között megtartott közalkalmazotti tanácsi választás.”

Augusztus elejére elkészült a május 22-26-a között megtartott közalkalmazotti tanácsok választási eredményeinek szavazatösszesítése. A várakozásnak megfelelően a SZEF egyértelműen győzött. Az eredmény:

2. tábla: A közalkalmazotti választások eredményének országos szavazatösszesítése konföderációnként

Szervezet	%
Szakszervezetek Együttműködési Fóruma	50,0
Nem szakszervezeti jelöltek	24,7
ÉSZT-FRSZ* választási koalíció	9,4
Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége	9,2
Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája	4,6
Konföderáción kívüliek	1,7
Munkástanácsok Országos Szövetsége	0,2
Autonóm Szakszervezetek Országos Szövetsége	0,1
Keresztényszocialista Szakszervezetek Országos Szövetsége	0,1

*Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, Független Rendőrszakszervezet”

1996.

Januárban megállapodás jött létre az Érdekegyeztető Tanácsban, e szerint az 1995. évi minimálbér február 1-jétől 14 500 forint.

1997

Az ÉT-ben kötött megállapodás szerint az 1995. évi minimálbér január 1-jétől havi 14 500-ról 17 000 forintra emelkedik.

A Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége, az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés és a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma az önkormányzati jelleg megtartása mellett, a parlamenti választás jellegű választás helyett delegáláson alapuló mandátumosztást szorgalmaz egészségbiztosítási és nyugdíjbiztosítási önkormányzatokba. Ugyanis májusban lejár e két önkormányzat képviselőinek a mandátuma.

A javaslat meghallgattatott és júniusban döntött a parlament a delegálásról. Így a munkaadói érdekképviseltekhez hasonlóan az Érdekegyeztető Tanácsban (ÉT) képvisellel rendelkező szakszervezetek is delegálják képviselőiket a társadalom-

biztosítási (tb) önkormányzatok 60-60-ról 48-48 tagúvá csökkentett létszámú közgyűléseibe.

Továbbá a munkaadók két koalíciója delegálhat képviselőt a társadalombiztosítási (tb) önkormányzatok összesen 48-48 tagú közgyűléseibe. Így munkavállalói delegálásra jogosult az Autonóm Szakszervezetek Országos Szövetsége, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Liga Szakszervezetek, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége, a Munkástanácsok és a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma.

A többfordulós, és helyenként szinte vére menő egyeztető tárgyalások eredményeként augusztusban megszületett a döntés az önkormányzati mandátumokról. Az alku sajnálatos, és mint később kiderült cseppet sem következmények nélküli eredménye volt, hogy a Munkástanácsok egyik önkormányzatban sem jutottak mandátumhoz.

Augusztus 18-án megtartotta alakuló ülését az Egészségbiztosítási Önkormányzat és a Nyugdíjbiztosítási Önkormányzat új közgyűlése.

1998

A hivatalos parlamenti lobbyistára az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT), és több tagszervezete is fölkerült a listára.

A kormány felkérte a szociális partnereket, hogy egy-egy fővel vegyenek részt az osztrák-magyar gyakornoki egyezményt kidolgozó bizottság munkájában. Az ÉT munkavállalói oldala az ÉSZT-et kérte fel, hogy képviselőt jelöljön és vegyen részt a munkában azzal, hogy az oldal felé beszámolási kötelezettsége van.

1999

„Pedagógusok, orvosok, ápolók, kutatók, földhivatali, belügyi és közigazgatási dolgozók tízezrei vonultak a múlt szombaton (1999. március 27-én) a Parlament elé, hogy a sikertelen egyeztetéseket követően bérük emeléséért, a létszámkarcsúsítás visszavonásáért, továbbá az érdemi társadalmi párbeszédért tüntessenek. Eközben a jövedelempolitikájában eddig hajthatatlan kormány türelmetlenül hajtja az érdekegyeztetés – a szakszervezetek számára ellenszenves – átalakítását.”

E szavakkal tudósított a HVG munkatársa a közszféra szakszervezetei által a Kossuth térre meghirdetett demonstrációról, melyen a mértékadó becslések szerint 25 000 vett részt, s melyről a körülmények ismeretében feltételezhető volt, hogy nem az utolsó az adott évben. Erre egyébként a Belügyi Dolgozók Szakszervezetének (BDSZ) vezetője egyértelműen utalt, bejelentve, hogy sztrájkbizottságot alakítanak. Ezt a földhivatali dolgozók már korábban megtették.

Fekete zászló lobogott a Kossuth téren. A demonstráció résztvevői így gyászolták a bérüket meghatározó illetményalapok befagyasztását és azt, hogy a bértárgyalások folytatására tett javaslataik süket fülekre találtak.

A demonstrációt szervező szakszervezetek – melyek sorában az ÉSZT és tagszervezetei is ott voltak – a korábban megfogalmazott követeléseiknek: egyebek közt a

közalkalmazotti bértábla és a köztisztviselői illetményalap befagyasztásának visszavonása, 1999. március 1-jétől az ezekben szereplő tételek 16 százalékos emelése – ellentétben a kabinet helyi lehetőségeket hangsúlyozó elképzeléseivel – garantált és elkülönített költségvetési forrásból, kívántak nyomatékot adni.

A demonstrációt feltűnően nagy rokonszenv övezte. A rendező szervezeteken kívül még vagy félszáz szakszervezet tagjai nyilvánították ki elégedetlenségüket, és támogatták a meghirdető konföderációk céljait. A szervező SZEF-en és ÉSZT-en kívül részt vett az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége (ASZSZ), a Liga és a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ) is.

A hozzászólók közül az ÉSZT nevében megszólaló Kuti László alelnök szerint a kabinet „felmosórongynak” tekinti a közszférában dolgozókat, melyet használ, kicsavar, majd eldob. Gulyás Judit, az Egészségügyi Dolgozók Demokratikus Szakszervezetének (EDDSZ) főtitkára az évszázad blöffjének nevezte a kormány tavaly nyári béremelési ígéreteit. Fehér József, a Magyar Köztisztviselők és Közalkalmazottak Szakszervezetének főtitkára, pedig azt sejtette, hogy a demonstrációról többen a munkáltatójuk által e napra elrendelt túlmunka miatt maradtak távol.

„A szakszervezetek alapvető joga, hogy meghallgattassanak és tárgyaljanak velük” üzenete levélben az Európai Szakszervezeti Szövetség (ESZSZ) főtitkára, Emilio Gabaglio.

A tervezett megszorításokon túl a Munka Törvénykönyve (MT) módosítása, a társadalmi párbeszéd koncepciója és a középtávú országos bérmegállapodásra tett kormányzati ajánlás is borzolta a kedélyeket. A helyzetet rontotta, hogy e témáról a kormány kizárólag csomagban kívánt tárgyalni.

A konföderációkat az is bőszítette, hogy ÉT egyetértés hiányában szándékozott a kormány az által javasolt új fórumot, a Gazdasági Tanácsot összehívni. Veszélyeztetve látták az ÉT jövőjét. Pedig a GT csak egy konzultációs fórum lehet. Ráadásul a kormány az ÉT egy szintén háromoldalú Országos Munkaügyi Tanáccsal (OMT) kívánná helyettesíteni, az előbbihez képest csökkentett hatáskörben.

Szétaprózódna a közszféra érdekegyeztetése is, ez ugyanis a munkavállalói érdekképviseletek és az intézményt fenntartó minisztérium, önkormányzat közti párbeszédre korlátozódna. „Az országos fórumok eltüntetése kiszámíthatatlan bérpolitikához, tárcánkénti nómenklatúrához, a közszférán belüli óriási bérkülönbségekhez vezethet” volt az ÉSZT alelnöke által megfogalmazott véleménye.

A szakszervezetek alapállásból nem ellenzik az érdekegyeztetés megújítását, a kormány által javasolt koncepcióban azonban erejük gyengítésének szándékát látják.

2000.

A hat országos szakszervezeti szövetség (az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége (ASZSZ), az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége, a Munkástanácsok Országos Szövetsége és a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma) az össze-

fogás jegyében idén először együtt ünnepli május 1-jét – jelentették be közös sajtótájékoztatójukon a szövetségek vezetői.

Május végén kétnapos találkozóra jöttek össze Mátraházán a szakszervezeti konföderációk vezetői, hogy a szorosabb szakszervezeti együttműködés lehetőségeiről tárgyaljanak. A találkozó résztvevői egyetértettek abban, hogy a hazai szakszervezetek tízéves korszaka lezárult, és ellentéteiket félretéve mindent a munkavállalók érdekeinek rendelnek alá.

A hat konföderáció november 11-én a Nemzeti Sportszernokban tiltakozó nagygyűlést tartott az MT-módosítás miatt.

2001

„Újabb utcai demonstrációt tartanak a szakszervezeti konföderációk március 24-én – ezúttal a Hősök terén –, hogy tiltakozzanak a Munka Törvénykönyve (MT) tervezett módosítása ellen – jelentették be tegnap az érdekvédelmi vezetők. Hangsúlyozták: noha bíznak abban, hogy a megmozdulás eredményes lesz, készek a folyamatos nyomásgyakorlásra is. A hat szakszervezeti szövetség közül egyelőre négyen döntöttek a demonstráción való tagsági jelenléttel is támogatott részvételtől. A közszféra két szakszervezeti szövetsége: a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma, valamint az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés – akik ma írják alá a kormánnyal a közszféra felzárkóztatásáról szóló megállapodást – ugyanakkor március 13-án dönt a részvétel módjáról.” írta március 9-én a Magyar Nemzet tudósítója.

A közszféra szakszervezetei, köztük az ÉSZT, és a kormány március elején megállapodtak abban, hogy 2001-ben 13 százalékkal nő a közalkalmazottak bére. A megállapodást kormány részről aláíró kancellária miniszter szerint: a megállapodás éppen azokat az elemeket tartalmazza, amelyekért korábban az érdekvédők elmarasztalták a kormányt.

A Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZE) szövetségi tanácsa és az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) elnöksége március elején megfogalmazott egybehangzó véleménye szerint a Munka Törvénykönyve (MT) tervezett módosítása túlterjed az Európai Unió által elvárt jogharmonizáció követelményein. Az MT módosítása a teljes közszféra valamennyi alkalmazottját, így a köztisztviselőket, a közalkalmazottakat, a szolgálati viszonyban állókat és a versenyszférában foglalkoztatottakat is hátrányosan érinti. A konföderációk követelik, hogy a munkavállalóknak kedvezőtlen módosítások kerüljenek ki az aktuális csomagból, s a Munka Törvénykönyve általános felülvizsgálata során térjenek vissza a témára.

A módosítás ellen március 24-ére tervezett szakszervezeti demonstrációval kapcsolatos részvételtől a SZE és az ÉSZT úgy határozott, hogy a részvételtől a döntést tagszervezeteikre bízzák.

„Tiltakozó jellegű május 1-jére készülnek a szakszervezetek, konkrétan a munka törvénykönyve módosítása, általánosságban az érdekegyeztetés hiányosságai miatt. A tervezett demonstráció erejét gyengíti, hogy a szakszervezeti szövetségek tavalyi közös fellépése után a Munkástanácsok az idén külön ünnepel, s az egyes konföderációk

rációkon belül is ellentétek mutatkoznak. Közben a kormány – a munkavállalói érdekképviseltek gyengítésének alig titkolt szándékával – „újraszámoltatná” a szervezett dolgozókat.” írja a HVG május 1-je előkészületei kapcsán.

Így is történt.

A Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsa helyetti új, közalkalmazot-ti érdekegyeztető fórum ideiglenes alapszabályát a SZEF és az ÉSZT vezetői is elfogadhatónak tartják. Egybehangzóan azt fejezte ki: az a legfontosabb, hogy az új tanácsban hatékony és érdemi munka folyjék. A júliusra elkészült tervezettel kapcsolatban Kuti László, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) alelnöke kijelentette: az ÉSZT abban bízik, hogy a nyári szünet és a szabadságolások ellenére az új érdekegyeztető fórum már szeptemberben megkezdi működését.

„Óvatosan reagáltak lapunk megkeresésére az országos szakszervezeti konföderációk vezetői Az MSZP miniszterelnök-jelöltjének július eleji nyilatkozatával kapcsolatban Kuti László, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés alelnöke kijelentette: hosszú távon elképzelhető, hogy az energiaárak a piachoz igazodjanak, akkor ha a munkavállalói keresetek is azzal arányosan növekednek. A szakszervezeti vezetők országgyűlési képviselőiségével kapcsolatban azt mondta: a jelenlegi rendszerben elfogadhatatlan, a kétkamarás struktúrában viszont kedvező és szükséges lenne a szakszervezetek részvétele a törvényhozásban..

A közös problémák jobb megoldásának, a hatékonyabb együttes föllépés érdekében a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEF) és az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) közeljövőben létrehozza a SZEF-ÉSZT Uniót. Az unió létrehozásának szakmai és gazdálkodással összefüggő racionális okai voltak. Gyakorlattá vált, hogy különböző fórumokon egymást képviseli a két konföderáció, aminek a gyökere az, hogy mind a két szövetség jellemzően a közszféra foglalkozási csoportjait tömöríti, érdekeik nagyon sok kérdésben megegyeznek. A létrehozás egyik célja lehet a nemzetközi munka összehangolását is.

„Az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) arra törekszik, hogy a képzett szakemberek megfelelő életszínvonalat biztosító fizetést kapjanak munkájukért, fontosnak tartják azonban azt is, hogy a velük együtt dolgozó, alacsonyabb végzettségű munkatársaik számára is hosszú távra, előre kiszámítható bérrendszert dolgozzanak ki” – emelte ki Vigh László, az ÉSZT elnöke a Népszabadság tudósítójának kérdésére október 19-én. Elmondta: azt szeretnék, ha az intézmények fenntartói tudomásul vennék, hogy a működtetés pénzbe kerül, és a piaci árakat a költségvetés finanszírozásával is követnék.

Széles körű társadalmi vitát és a kórház-privatizációs törvény elhalasztását követelte november elején a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEF) és az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT). Véleményük szerint az egészségügy helyzete elsősorban alkotmányos és emberjogi kérdés és csak azt követően szakmai, illetve gazdasági ügy. Elfogadhatatlannak tartják, hogy a tervezetet nem előzte meg a szakszervezetek bevonásával történő széles körű véleményeztetés. Állásfoglalásuk kimondja: egyetlen reformintézkedés sem vezet eredményre, ha az ország nem áldoz a jelenleginél több pénzt az egészségügyre. A szövetségek szerint egyértelmű-

vé kell tenni: anyagi helyzete miatt senki ne szenvedhessen hátrányt az ellátásban. A SZEFE és az ÉSZT a törvényjavaslattal kapcsolatos részletes, szakmai véleményét és javaslatait eljuttatta az egészségügy-miniszterhez és valamennyi parlamenti frakcióhoz.

Novemberben megalakult Köztisztviselői Érdekegyeztető Tanács (KÉT). A testület a jövőben a köztisztviselők országos szintű érdekegyeztetését hivatott ellátni.

A parlamenti pártok közül eddig az MSZP több szakszervezeti szövetséggel tárgyalt. Kovács László az MSZOSZ képviselőivel találkozott, a párt miniszterelnök-jelöltje, Medgyessy Péter pedig a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma és az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés vezetőivel konzultált.

Az Autonóm Szakszervezeti Szövetség, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Liga Szakszervezetek, az MSZOSZ és a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma az Országos Munkaügyi Tanács rendkívüli ülésének összehívását kezdeményezte december 28-án, mert elfogadhatatlannak tartják a hazai munkaerőpiacnak a romániai munkaerő előtti korlátozás nélküli, egyoldalú megnyitását. A Társadalmi Érdekegyeztető Tanács tegnapi állásfoglalásában megállapítja: ismételten úgy született az egész nemzetet érintő, nagy horderejű kormányzati döntés, hogy azt nem előzte meg semmiféle társadalmi párbeszéd, vita, egyeztetés.

2002.

Szakszervezeti szövetség vezetőjének nincs helye a parlamentben – így foglalt állást öt hazai konföderáció. Az MSZOSZ még nem alakította ki álláspontját, a szakmák jelentős része azonban úgy tartja, az érdekegyeztetés megújításának, a szakszervezetek új társadalmi szerepe kialakításának gátja lehet, ha konföderációs vezető bármely párt országos listáján indul a választáson.

Az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés választott tisztségviselői az alapszabály értelmében nem vállalhatnak parlamenti képviselőiséget. Ha ilyen szándékuk van, le kell mondaniuk funkcióikról. Alapelv ugyanis az egyenlő távolságtartás a politikai pártoktól – tudatta Vigh László elnök.

A SZEFE és az ÉSZT megalázónak és elfogadhatatlannak tartják, hogy a kormány még válasza sem méltatta a több mint félmillió közalkalmazott 2002. évi béremelésére vonatkozó szakszervezeti javaslatokat, ezért felszólították a kormányt, hogy sürgősen adjon nyilvános választ béremelési elképzeléséről. Ennek ismeretében döntenek a konföderációk a válaszlépéseikről.

A SZEFE és az ÉSZTE nyilatkozata

A Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEFE) és az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZTE) megalázonak és elfogadhatatlannak tartja, hogy a kormány tegnapi ülésén válasra sem méltatta a több mint félmillió közalkalmazott béreinek ez évi emelésére vonatkozó szakszervezeti javaslatokat.

A közzféra szakszervezetei és a kormány között létrejött megállapodás nem hozott pozitív változást a szociális partnerekkel folytatott érdekegyeztetésben. A Közalkalmazottak Munkaügyi Tanácsa (KOMT) az érdemi párbeszéd helyett meghallgatási fórumként működik.

A szétforgácsolt és összehangolatlan életpálya-tervek csak az ígéretek zsúfolt padlásán helyezhetők el, és semmiképpen nem értelmezhetők a közalkalmazottak idei béremelését célzó javaslatokra.

A SZEFE Szövetségi Tanácsa és az ÉSZTE Elnöksége február 20-án a kormány álláspontjának ismeretében dönt a további teendőkről.

Budapest, 2002. február 13.

**Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEFE) Ügyvivő Testülete
Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZTE) Elnöksége**

Egész napos ünnepséggel várja az érdeklődőket május elsején a Városligetben öt szakszervezeti konföderáció. A munka napja alkalmából megtartandó majálison előreláthatóan részt vesz Medgyessy Péter, az MSZP miniszterelnök-jelöltje, valamint Kovács László, az MSZP elnöke is. A Munkástanácsok Országos Szövetsége nem kívánja képviseltetni magát az eseményen.

Június 26-án megalakult az Országos Érdekegyeztető Tanács (OÉT) az 1999-től szűkített hatáskörrel működő az Országos Munkaügyi Tanács helyett. Automatikusan OÉT-taggá vált hat szakszervezet, kilenc munkáltatói érdekképviselő és a kormány. Feladatkörük a korábbi bér-, munka- és foglalkoztatási ügyek mellett ezentúl az adó-, járulékos- és költségvetési témák megvitatása is.

Július 11-én unióra lépett az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZTE) és a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEFE). Bár jelenleg nem léptek szervezeti egységre a mintegy 350-400 ezer aktív közalkalmazottat tömörítő konföderációk, az intézményesített együttműködés a későbbiekben megalapozhatja egy egységes közszolgálati szakszervezeti szövetség megalakítását. A szövetségek megtartják önállóságukat.

2003

Az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Liga Szakszervezetek, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége és a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma vezetőivel találkozott március 20-án a szocialista képviselőcsoport vezetése.

A találkozóon egyértelművé vált, hogy a tárgyalófelek közös célnak tekintik a szociális Európa eszméjének megvalósulását. Ezért úgy döntöttek, hogy az e célt szolgáló lépésekről rendszeresen konzultálnak. Egyetértettek abban is, hogy az Európa-terv munkavállalói fejezettel bővüljön, és abban is, hogy a törvény-előkészítés szakaszában folytatják az egyeztetést, az oktatást, a szakképzést, az egészségügyi és a közigazgatási reformot, valamint a társadalombiztosítást érintő változásokról, valamint az európai szociális charta még nem ratifikált részéről. A szakszervezeti vezetők a találkozón kifogásolták, hogy késik a bérfelzárkóztatási program, elismerték ugyanakkor, hogy a közszférában érdemi béremelés történt a jelenlegi kormány idején.

Jogilag már uniós szinten védik a magyar fogyasztókat, ám ezen jogok tudatosításában már lemaradásban vagyunk. A fogyasztók hatékony védelme érdekében több, eddig megoldatlan problémát kell orvosolni, hangzott el a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma és az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés által rendezett május 6-ai konferenciáján.

A konföderációs vezetők és szakértők szerint a magyarországi reálbérek olymértékben le vannak maradva az európai uniós szinttől, hogy mindenképpen szükség van a felzárkóztatásra. Amennyiben a kormány hajthatatlan, úgy könnyen elképzelhető, hogy egyes szakszervezetek keményebb eszközökhöz nyúlnak – mondta Kuti László, az Értelmiségi Szakszervezeti tömörülés (ÉSZT) alelnöke. A szakszervezeti vezetők szerint a bérek dinamikus növekedése az elmúlt évben sem akadályozta az infláció csökkenését, így alaptalan az erre való hivatkozás. Ezért a szakszervezetek a gazdasági teljesítmény növekedésével megegyező reálbér-növekedést tartanak elfogadhatónak, így a kormány középtávú gazdasági programjában szereplő 3 százalékos dinamikát is keveslik. Az ÉSZT alelnökének véleménye szerint a bérek területén fennálló lemaradás miatt megnőhet a felsőoktatást és a kutatási szakmát elhagyók száma, ugyanis a magasan kvalifikált munkaerő, több nyelvet beszél és jó külföldi kapcsolatokkal rendelkezik, így a pálya- illetve ország-elhagyás esélye esetükben az átlagosnál is nagyobb. Ilyen feltételekkel a kormány által célul kitűzött tudásalapú társadalmat nem lehet megvalósítani.

A munkaadók támogatják, a munkavállalók ellenzik a kormány létszámcsökkentési terveit a közigazgatási szférában, közölték a munkaerőpiac érdekvédelmi szervezetei az Országos Érdekegyeztetési Tanács (OÉT) szeptember 17-ei ülésén. A takarékosabb állam fantazmagóriájára törekedve a kormány 2004-re a kormányzati szektorban 10 százalékos (8 000 fős) létszámleépítést tervez, mivel a kormány a GDP-arányos államháztartási hiányt a 2002-es 9,3 százalékról 2004-re 3,8 százalékra kívánja lefaragni a fenntartható gazdasági növekedés elérése érdekében. A VOSZ képviselőjének véleménye szerint az állami alkalmazottak nagy létszáma negatívan hat az ország versenyképességére. A közszféra alkalmazottainak 200 ezer fős létszámcsökkentése legkevesebb 500 milliárd forint megtakarítást hozna az országnak. Ezt az érvelést és a tervezett létszámcsökkentést a munkavállalói oldal elfogadhatatlannak és meggondolatlannak tartja. Kuti László, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés elnöke az OÉT csütörtöki ülésén elmondta: azt javasolják, hogy álljon fel egy há-

romoldalú bizottság, amely megvizsgálná, hogy a közszférában mennyi munkavállalóra van szükség, illetve milyen területeken lehet megtakarítást elérni. Ugyanezen az OÉT ülésen a munkavállalói és a munkaadói oldal egyaránt követelte, hogy a kabinet még a parlamenti vita előtt vonja vissza az egészségügyi dolgozók jogállásáról szóló törvénytervezetet, mely a betegek és az ágazatban dolgozók helyett egyedül a befektetők érdekeit szolgálja.

Október 30-án megtartotta az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés az esedékes tisztújító kongresszusát, melyen vendégként a kormány képviselőjében részt vett Kiss Péter kancelláriaminiszter, valamint Burány Sándor munkaügyi miniszter is. A kormány jövőre a közszolgáltatások javításán keresztül folytatja a jóléti rendszerváltást – jelentette ki hozzászólásában Kiss Péter. Az ÉSZT elnöke Vígh László viszont „rémálomnak” nevezte a jövő évi költségvetést a közszolgáltatások szempontjából. Az ugyanis a közszektor számára – az inflációt követő emelésen kívül – nem tartalmaz támogatott béremelést, ami a létszámcsökkentés feltételez. Hiba volt az egészségügy nem kellően átgondolt szabályozása, de elfogadhatatlan a felsőoktatás napirenden levő átszervezése, netán privatizálása is tette még hozzá.

A kongresszus ismét is Vígh Lászlót választotta meg elnöknek.

2004

Még 2003. november 25-én országos közszolgálati sztrájkbizottságot alakított négy konföderációba (SZEF, ÉSZT, Liga, MSZOSZ) tömörült 23 szakszervezet azután, hogy az Országos Érdekegyeztető Tanács november 18-ai ülésén nem született megállapodás a közszféra 2004. évi béreiről. Ezt követően többször tárgyaltak a kormány képviselőivel. E tárgyalások januárban is folytatódtak. A szakszervezetek egyetértettek abban, hogy csak a pénzügyminiszter megszorító intézkedéseinek ismeretében lehet dönteni a kormány közszférának tett hat százalékos bérajánlatáról.

Április 4-én az Európai Szakszervezetek Szövetsége (ETUC) által meghirdetett Európai Akciónaphoz csatlakozva a hat magyar szakszervezeti konföderáció közös fórumot szervezett az európai uniós csatlakozás jegyében a Parlamentben, s követelte a szociális Európa megteremtését. A fórum résztvevői nyilatkozatot fogadtak el, amelyben az országos szakszervezeti konföderációk felhívják az Európai Szakszervezeti Szövetséget, hogy járjon el az Európai Bizottságnál a magyar munkaerő szabad mozgásának megteremtéséért, a korlátozás teljes megszüntetéséért. A rendezvényen megjelent Burány Sándor munkaügyi miniszter kijelentette, hogy hasznosítható tudásra épülő társadalmat kell építeni, amelyben a munkaerőpiac igényeihez igazodik a képzés. A miniszter rámutatott, hogy a felnőttképzés a jövőben egyre nagyobb hangsúlyt kap.

Mivel a 2004. évi, az inflációt követő béremelés sem valósult meg, jövőre legalább 10-12 százalékos illetményemelés szükséges a köz- és felsőoktatásban – hangzott el azon a sajtótájékoztatón, amit nyolc különböző szövetséghez tartozó ágazati szakszervezet tartott 2004. szeptember 23-án.

Az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés elnöke, Vígh László szerint semmi jóra

nem lehet számítani, mert az oktatást – az ígéretnek ellenére – egyedül a megszorításokkal kapcsolatban emlegeti a kormány. Ugyanitt hangzott el, hogy a felsőoktatásban dolgozók, akár a hallgatókkal közösen megszervezett tömegdemonstrációt is elképzelhetőnek tartanak, ha az új felsőoktatási törvényt a jelenlegi formájában fogadja el a parlament.

2005.

„Információink szerint ebben a kormányzati ciklusban már nem lép életbe az egységes közszolgálati törvény” írta a Népszabadság február 10-én. A törvénnyel kapcsolatban Kuti László, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés alelnöke azt mondta a lapnak: „mások a jogai és a lehetőségei a közalkalmazottaknak, a köztisztviselőknek, a szolgálati jogviszonyban állóknak, a bírácoknak, az ügyészeknek, sőt mások a velük szemben támasztott igények is. Véleménye szerint azért sincs értelme az egységesítésnek a közsférában, mert attól még nem lesz több pénz a rendszerben, a szakszervezetek pedig nem fogadják el azt, hogy a hiányzó pénzt esetleg elbocsátásokkal teremtsék elő.”

2005. áprilisában kiderült, hogy több mint százkilencvenmillió forintot nyert az Magyar Szakszervezetek Országos Szövetségéből (MSZOSZ), az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülésből, a Nők a Holnapért Alapítványból, a Szakszervezetek Gazdaság- és Társadalomkutató Intézetéből, a V2 Excelsior Bt-ből álló konzorcium a Munkaügyi Minisztériumon belül működő Equal Nemzeti Programiroda a nemek közötti munkaerő-piaci különbségek és a foglalkoztatási szegregáció csökkentése témakörben kiírt pályázatán. A projekt tagjai között a magyar résztvevőkön kívül van három holland és két belga szakszervezet is. A munka során létrehozott internetes portál, az „e-BérBarométer” a jogaikról tájékoztatja a nőket, akik egy adatbázis segítségével megtudhatják, hogy egy munkakörben, adott végzettséggel mekkora bért kérhetnek.

Mamlecz Benőné, a Semmelweis Kórház Kht. pénzügyi osztályvezetője, valamint az egyik kórházi szakszervezet, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT), továbbá az orvosi kamara helyi elnöke a polgármesternek, az önkormányzati képviselőknél és több hatóságnak október elején bejelentést juttatott el, amelyben kifogásolták, hogy a Semmelweis Kórház Kht. a CIB Banktól 630 millió forintos hitelt vett föl. Ennek fedezete egy engedményezési okirat kapcsán a kórháznak a betegellátásra fordítható teljes évi bevétele, 3,6 milliárd forint volt. A bejelentők szerint ez törvényt sértő. A kiskunhalasi Semmelweis Kórház működtetését 2004. július 1-jétől privatizálták. A helyi ÉSZT vezető, Dr. Makai Lászlóné szerint a privatizáció kezdete óta mintegy hetven dolgozójától vált meg a kórház. Jelenleg is sokan dolgoznak egy hónapos szerződéssel; ők félelemben, létbizonytalanságban élnek.

Decemberben, karácsony előtt újabb 39 dolgozót bocsát el a 2004 nyarán privatizált kiskunhalasi Semmelweis Kórház. Ez ellen rendez tiltakozást az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) kiskunhalasi szervezete.

Nincs szükség munkaügyi ombudsmanra, ha jól működik az érdekegyeztetés mechanizmusa és az érdekérvényesítés, mondta január elején az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés elnöke, Vígh László. Az elnök úgy véli, a választások előtt – akár marad a mostani összetételű kormány, akár nem – nincs is sok értelme az intézmény létrehozatalának.

A szakszervezetek folytatni kívánják a korábbi években elkezdett egyeztetést a kormánnyal annak érdekében, hogy a költségvetési hiány, az államadósság csökkentése során olyan megoldásokat keressen, amely figyelembe veszi a munkavállalói érdekeket. Egyebek között ezt hangsúlyozták a szakszervezeti konföderációk vezetői áprilisban az előzetes választási eredményeket kommentálva. Ekkor a szakszervezeti vezetők még számítottak rá, hogy ez a kormányzat a jövőben is odafigyel a munkavállalókra, érdekeikre. Bizonyosak lehetnek abban, hogy folytatódik az érdekegyeztetés, rendes körülmények között tárgyalhatnak, méltó partnereknek tartják majd a munkavállalói érdekképviselőket.

2006-ra megszakadt a már szinte hagyományos közös munkaünnepi majálisozás. A Liga a szakszervezetek közös városligeti majálisa helyett tiltakozó tüntetést szervezett a munkaügyi tárca épülete elé. Kezdeményezéséhez a Munkástanácsok is csatlakozott.

Az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés és a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma viszont felhívással fordult a dolgozókhoz, hogy május elsején közösen demonstráljanak a munkavállalók kiszolgáltatottsága ellen délelőtt fél 10-től a Kodály köröndön. A felhívásban tisztességes, európai béreket, a munka, a teljesítmény valós értékének megfizetését, a szervezkedés alkotmányos jogának elismerését követelték.

A hat országos szakszervezeti szövetség (az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Liga Szakszervezetek, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége, a Munkástanácsok Országos Szövetsége, a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma) demonstrációt tartott július 8-án annak érdekében, hogy a parlament ne szavazza meg a munkavállalókat jelentősen sújtó megszorító intézkedéseket. A hat szakszervezeti tömörülés az érdekegyeztetés hiányát, valamint a leginkább a lakosságot, a munkavállalókat és kisvállalkozókat radikálisan sújtó lépéseket nehezményezi, illetve hiányolja a hatékony reformokat és a feketegazdaság kifejlesztését célzó lépéseket. Kuti László, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés elnöke elfogadhatatlannak nevezte a közszférában tervezett jelentős leépítéseket, és azt, hogy ennek érdekében a kormány fellazítja az elbocsátás feltételeit.

A demonstráción az előkészületek ellenére a vártnál kevesebben, mintegy 5-6 ezren vettek részt, és a résztvevők sárga lapokat mutattak fel a kormánynak, így tiltakozva a megszorítások ellen.

Az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége és a Szakszervezetek Együttmű-

ködési Fóruma sajnálattal vették tudomásul, hogy az Országgyűlés – a szakszervezetek megalapozott észrevételeit figyelmen kívül hagyva – július 10-én megszavazta az Új egyensúly nevet viselő kormányzati adó- és pénzügyi csomagot. Véleményük szerint az Országgyűlés döntése aránytalanul nagy terheket ró a munkavállalókra. Az egészségbiztosítási járulék felemelése, az eddigi adókedvezmények eltörlése, a Munkaerőpiaci Alapba fizetendő munkavállalói járulék nagyarányú emelése, a főleg szerény jövedelműek, alacsony nyugdíjjal rendelkezők által vásárolt, a mindennapi életvitelhez szükséges termékek és szolgáltatások áfájának 15-ről 20 százalékra emelése kezelhetetlen társadalmi feszültségeket keltenek – figyelmeztetnek az érdeképviseleték.

Elutasítja a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEF) és az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) által alkotott unió, hogy az érdekegyeztető tárgyalások helyett különböző kiszivárogtatott sajtóhírekből értesüljenek az illetménytábla-rendszer megszüntetéséről, amely eleve elfogadhatatlan számukra. Az unió aggasztónak tartja azt is, hogy a kormány az érdekegyeztető tárgyalások helyett legfeljebb tájékoztatást tart, egyes ügyekben még azt sem, így a szociális partnerek csak híresztelésekből értesülhetnek alapvető kérdésekről. Ha pedig van egyeztetés, a kormány rendre figyelmen kívül hagyja a szociális partnerek álláspontját.

A szövetségek nem tartják elfogadhatónak az illetménytábla-rendszer megszüntetésének indoklását., ugyanis nem igaz, hogy a jelenlegi illetménytábla-rendszer az egyenlőséget szolgálja. És az sem igaz, hogy nem ad lehetőséget az egyéni teljesítmények elismerésére. Nem igaz az sem, hogy nem lehet különbséget tenni az azonos kondícióval rendelkezők között a többet teljesítő javára. Az illetménytábla csak bérminimumokat határoz meg, tehát lehet többet adni a többet teljesítőeknek. A törvény biztosítja a soron kívüli előreléptetést az illetményeskálán és lehetőség van címek és az ezzel járó címpótlékok adományozására, a rendkívüli, vagy kiemelkedő munka jutalmazására is. Mindez viszont csak úgy lehetséges, ha elegendő pénz van a rendszerben. A szakszervezetek javasolják a kormánynak, hogy a különböző megszüntetési, befagyasztási szándékok helyett az érdekegyeztetés keretében dolgozzák ki az illetménytáblák – a mai követelményeknek megfelelő, objektív alapokon nyugvó – módosítását. Szükségesnek tartják, hogy a kormány garantálja az érdekegyeztetés eredményeként kialakított új illetménytábla rendszer pénzügyi fedezetét, adjon hosszú távú garanciát az előmenetelre.

Az Országos Közzolgálati Érdekegyeztető Tanács (OKÉT) munkavállalói oldala november elején nyílt levélben fordult Gyurcsány Ferenc miniszterelnökhöz, illetve az országgyűlési képviselőkhez a kormány jövő évi bérajánlata miatt, mert azt elfogadhatatlannak tartják.

November 16-án négy szakszervezeti konföderáció (Szakszervezetek Együttműködési Fóruma, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Liga Szakszervezetek, valamint a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége Közszféra Részszövetsége) részvételével országos közzolgálati sztrájkbizottság alakult. Az érdekvédők ezt az Országos Közzolgálati Érdekegyeztető Tanácsban (OKÉT) jelentették be, miután a kormányzati oldal nem vette napirendre a bértárgyalások folytatását, és nem is tett

új javaslatot a tízszázalékos reálbércsökkenést okozó ajánlatához képest. A szakszervezetek felfüggesztették tevékenységüket az OKÉT-ban, és a közszolgálat más ágazati érdekegyeztető fórumain is. A döntés előzménye, hogy október végén a kormány bruttó nullaszázalékos béremelést ajánlott a mintegy nyolcszáz ezer fős közférának, ami az infláció, valamint az emelkedő munkavállalói járulékok miatt 10 százalékos reálbércsökkenést jelent. A szférában ráadásul további több tízezres elbocsátásokat tervez a kormány, ám a felszabaduló forrásokat az eddigi gyakorlattal ellentétben nem folytatja vissza, így a továbbra is ott dolgozók jelentős többletfeladatokat látnak el csökkenő kereset mellett.

FELHÍVÁS

Az OKÉT Munkavállalói Oldalát alkotó szakszervezeti konföderációk tagszervezeti képviselőinek nagygyűlése megengedhetetlennek tartja mindazt a már közel féleve zajló méltatlan kommunikációs, politikai és jogalkotási hadjáratot, amely a közférával szemben folyik.

A magyar társadalom normális működésének alapja a megfelelően finanszírozott, jól működő közférára, mely az ott dolgozó felkészült munkavállalók számára belátható, biztos életpályát nyújt.

Mindezt a nagygyűlés résztvevői támogatják az OKÉT munkavállalói oldal döntését, az Egységes Közférati Sztrájkbizottság létrehozását.

Elvárják a Magyar Köztársaság Kormányától, hogy folytasson tárgyalásokat a sztrájkbizottsággal a követelésekről. A munkabéke helyreállítása érdekében feltétlenül szükséges, hogy a 2007. évi költségvetési törvény elfogadásáig olyan érdemi változás történjen, ami elősegíti a közférában dolgozók munkahelyének és bérük reálértékének megőrzését 2007-ben.

Felhívják az ágazati szakszervezeteket, hogy vegyenek részt az Egységes Közférati Sztrájkbizottság által szervezett akciókban, és az esetleges önálló megmozdulásaikat a közös célok figyelembevételével, az együttes tevékenység érdekében szervezzék.

Budapest, 2006. november 28.

A résztvevő szakszervezetek, szakszervezeti szövetségek:

SZEF, ÉSZT, MSZOSZ, Liga, FDSZ, TUDOSZ, HODOSZ, SOTE, MKSZSZ, PDSZ, SOTESZ, KKDSZ, TBDSZ, MKKSZ, KÖVIOZS, HVSZ, BMFNK, EDDSZ, PSZ, FRSSZ, SZIDOSZ, MZTSZ, IGORS, PHDSZSZ, HOSZ, PVDÉSZ, SZTDSZ, Artista Szaksz. Szöv., FBVSZOSZ, OSZSZ, BDDSZ, BUDOSZ, SZISZ, BRDSZ, Sport Szaksz.

Nyilvános adatbázist hozott létre az Európai Unió és a költségvetés támogatásával az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége, egy szakszervezeti kutatóintézet, valamint a Nők a Holnapért Alapítvány. Az adatbázist bárki használhatja a www.berbarometer.hu címen – közölték a szakszervezeti szövetségek vezetői.

Az Európai Unió Equal programja keretében több mint 100 millió forintos költségvetéssel 2005-ben kezdték az előkészítő munkát, majd a múlt évben a kérdezőbiztosok 10 ezer személyt kerestek fel, részletes kérdőívet töltöttek ki kereseti helyzetükről, munkakörülményeikről. Az adatok feldolgozását folyamatosan végzik. A kérdőívet kitölthetik azok is, akik bejelentkeznek a www.berbarometer.hu címre. Az adatbázis már további ötezer ilyen módon kitöltött kérdőív adataival is rendelkezik. Sok olyan információ hasznosítható így, amelyekkel a hivatalos statisztika nem foglalkozik. A program költségeit az Európai Unió 75 százalékban, a magyar költségvetés 25 százalékban támogatja. Az adatbázisból a bejelentkező munkavállalók tájékozódhatnak arról, hogy keresetük miként viszonyul az adott régióban, térségben, szakmában fizetett bérminimumhoz, átlaghoz. Az adatokat felhasználhatják az ágazati, vállalati, intézményi szakszervezetek a bértárgyalásokra történő felkészülésre, béremelések kezdeményezésére. Az adatbázist a tervek szerint folyamatosan frissítik, ebben szerepet játszik majd az is, ha a bejelentkezők közül minél többen vállalkoznak a kérdőív kitöltésére, saját adataik megadására is. Az adatokat természetesen nem név szerint kell megadni, csak az irányítószám utal az adott régióra, térségre. Az eddig feldolgozott adatokból kiderül, hogy igen nagyok a kereseti eltérések ugyanabban a szakmában régióként, de a régiókban egyes térségek között is. Az adatok azt is igazolják, hogy nemcsak feltételezett, de tényleges a női munkavállalók kereseti diszkriminációja. Az adatbázis segítségével, illetve hivatkozva rá, az egyének is könnyebben léphetnek fel a diszkrimináció ellen, jogaik érvényesítése érdekében. Az Európai Unió más közösségi országokban is, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) pedig az Európai Uniót kívüli államokban támogatja hasonló adatbázisok létrehozását. Jelenleg 19 országban érhető már el hasonló adatbázis, a terv az adatok rendszeres összehasonlítása. A magyar rendszert a holland minta segítségével hozták létre.

Négy szakszervezeti szövetség, az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége, illetve a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma együtt ünnepli május 1-jét Budapesten a Városligetben, de a korábbiakkal ellentétben a központi színpadon nem tartanak beszédeket. Fórumokra, vitákra az egyes szakszervezeti sátrakban várják az érdeklődőket.

Az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége (ASZSZ), az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT), a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ), a Munkástanácsok Országos Szövetsége (MOSZ) és a Szakszervezetek Együttműködési Fórumának (SZEF) vezetői, munkavállaló- és társadalomellenesnek minősítették

az egészségbiztosítási rendszer tervezett átalakítását, ezért november 10-én 11 óra-kor a fővárosban, a Miniszterelnöki Hivatal előtt demonstrációt tartanak.

NYILATKOZAT

Az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) **nem ért egyet** a társadalombiztosítás tervezett több-biztosítós modell szerinti reformjáról szóló koncepcióval és törvénytervezettel, követeli a törvénytervezet visszavonását.

Az ÉSZT **nem ért egyet** a vasúti mellékvonalak megszüntetésével, ezáltal a települések és lakóik elszigetelésével, a régiók további ellehetetlenítésével.

Az ÉSZT **követeli** a magyarországi nyugdíjrendszer egészének **rendszeres-rű újragondolását** a társadalom igényeinek maximális figyelembevételével.

Az ÉSZT **szolidáris** mindazon érdekvédelmi és civil szervezetekkel, valamint magánszemélyekkel, akik a társadalombiztosítás privatizációja, a vasúti szárnyvonalak megszüntetése ellen tiltakoznak, és egyetértenek a nyugdíjrendszer újragondolásával.

Budapest, 2007. november 20.

Az ÉSZT Elnöksége

A SZEF-ÉSZT Unió december 8-án nagygyűlésen tiltakozik az ellen, hogy a tb-reform törvénytervezetét a jelenlegi formájában fogadja el az Országgyűlés – közölte az unió. Az uniót alkotó Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEF) és az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) a nagygyűlésen állásfoglalásban fogalmazza meg új követelését, amelynek teljesítése álláspontjuk szerint alkalmas lehet a társadalmi konszenzus kialakítására az egészségbiztosítás átalakításának kérdésében. A nagygyűlésen elhangzott, hogy a magánbiztosítóknak nincs helye az egészségbiztosításban, ezek a biztosítók maradjanak a kiegészítő szolgáltatásoknál, mert arra valóok. Ezért a résztvevők a közszolgálat 250 ezer dolgozójának képviseletében állásfoglalásba kérik az országgyűlési képviselőket, függesszék fel az egészségbiztosítási törvényjavaslat tárgyalását és adjanak módot széles körű társadalmi vitára, melynek során más javaslatokat is figyelembe lehetne venni.

2008.

2008. április 30. HVG: „Az államfő Baka Andrást jelölte főbírónak, aki 1988-1990 között a Tudományos Dolgozók Szakszervezetének (TUDOSZ), 1989-1990 között az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülésnek (ÉSZT) volt elnöke volt. 1988-ban az MTA Akadémiai Ifjúsági Díjával tüntették ki kiemelkedő tudományos eredményéért.

Kuti Lászlót, eddigi alelnökét választotta elnökévé az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés áprilisban megtartott kongresszusán. A korábbi vezető, Vígh László a jövőben tiszteletbeli elnökként tevékenykedik. Kuti lapunknak azt mondta: nem terveznek változtatást eddigi szakszervezet-politikájukon.”

Sólyom László, a Magyar Köztársaság elnöke megbízásából – Gyurcsány Ferenc miniszterelnök előterjesztésére – Kiss Péter kancelláriaminiszter a nemzeti ünnep, augusztus 20-a alkalmából a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje kitüntetését adta át Rakusz Lajosnak, az Ipari-, Tudományos- Innovációs- és Technológiai Parkok Egyesülete tiszteletbeli elnökének, Szűcs Andrea ügyvédnek, a Magyar Ügyvédi Kamara alelnökének, a Magyar Ügyvédnők Egyesülete elnökének, Vigh László agrármérnöknek, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés elnökének”

A szakszervezeti konföderációk egybehangzóan úgy döntöttek, hogy nem hajlandók részt venni a kormány által nemrég létrehozott Gazdasági Egyeztető Fórum (GEF) munkájában. A távolmaradás oka, hogy a munkaadói szövetségeknek, gazdasági kamaráknak helyt adó fórum megalakításáról egyeztetés nélkül döntött a kormány, s a munkavállalói oldal részéről mindössze egy szakszervezeti konföderációnak ajánlott megfigyelői státust. A konföderációk mindezek tükrében a GEF létrehozásáról szóló kormányhatározat azonnali visszavonását követelik.

A magyar szakszervezetek fellépnek a munkavállalókat sújtó intézkedések ellen, és sürgős párbeszédre hívják fel a politikai és gazdasági élet irányítóit. Kezdeményezik továbbá, hogy dolgozzák ki a tisztességes munka nemzeti programját a szociális partnerekkel közösen – egyebek között ezt tartalmazza a közös nyilatkozat, amit a hat nagy szakszervezeti konföderáció tett közzé október elején, a tisztességes munka világnapján.

A tisztességes munka jogáért, az igazságos bérekért, valamint az emberhez méltó életért, vagyis a társadalmi igazságosságért demonstráltak a hat nagy szakszervezeti konföderáció – az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés, a Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége, a Munkástanácsok Országos Szövetsége és a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma – aktivistái Budapesten, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium épülete előtt.

A november 12-én a Parlamentben megtartott Gazdasági Csúcson, mely valójában az Országgyűlés Gazdasági Bizottságának kibővített ülése volt, Kuti László, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés elnöke a béremelések mellett érvelt azért, mert ezzel lehet megteremteni azt a belső keresletet, ami alapot ad a gazdasági növekedésre. Tartsuk fenn a piacot – mondta.

A közszolgálati dolgozókat képviselő szakszervezetek mindegyike részt vesz a kormány megszorításai ellen tiltakozó november 29-ei, szombati demonstráción a Parlament előtt – közölte Varga László, a 23 ágazati szakszervezetet tömörítő Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottság vezetője szerdán Budapesten. A tüntetők az ellen tiltakoznak majd, hogy a 2009-es költségvetésben megvonják a közszolgálati dolgozóktól a 13. havi illetményt. Azt követelik, hogy legalább négy százalékkal növeljék a közalkalmazottak és köztisztviselők bértáblájának tételeit, s a tömeges elbocsátások ellen is felemelik szavukat.

A hat legnagyobb magyarországi, szakszervezeti konföderáció és nemzetközi szakszervezetek is szolidaritást vállalnak a ferihegyi sztrájkolókkal, egyben tiltakoznak a munkáltató magatartása és a görög ellenőrök foglalkoztatása ellen. A szakszervezeti

konföderációk december 16-ai állásfoglalásukban kifejtik, hogy meglátásuk szerint a Budapest Airport menedzsmentjének magatartása jogellenes, a munkavállalók sztrájkhoz való alkotmányos jogát súlyosan sérti. Bírálatak szerint a munkáltató a sztrájk kezdete óta nem folytat érdemi tárgyalásokat, miközben sorozatos jogsértésekkel igyekszik a sztrájknak erőszakkal véget vetni. A munkáltatót egyebek között a jogszabályok betartására, a tárgyalások folytatására szólítják fel, a magyar és nemzetközi hatóságokat pedig arra, hogy lépjenek fel a törvényes állapot helyreállítása érdekében. Az állampolgároknak is üzennek: „Felhívunk ezért minden felelősségteljes állampolgárt és munkavállalót, hogy levélben, e-mailben, szóval és tettekkel fejezze ki szolidaritását a jogaikért küzdő sztrájkoló dolgozókkal”. A dokumentumot a Munkástanácsok Országos Szövetsége, a Liga Szakszervezetek– Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége, az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma, valamint az ÉSZT, Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés.

2009.

Négy szakszervezeti tömörülés demonstrációt tart április 4-én, amennyiben a kormány továbbra sem veszi figyelembe érveiket az adócsomag kidolgozása során. A demonstrációhoz az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ), a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEF), valamint az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) csatlakozik. (MTI)

„Nem lehet „többszörösen sújtani, hátrányos helyzetbe” hozni a nyugdíj előtt állókat a 13. havi nyugdíj eltörlésével az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) csütörtöki állásfoglalása szerint, amelyben a kormány válságkezelő programját értékeli.” A távirati irodának elküldött dokumentumban az ÉSZT elnöksége kifejti: Magyarországnak mindent meg kell tennie az államcsőd elkerüléséért, s ennek érdekében a kormányzattól „olyan világos, egyértelmű válságkezelő programot vár el, amely adatokkal, tényekkel, hatástanulmányokkal is alátámasztott”. A szakszervezeti tömörülés egyebek közt hathatósabb lépéseket sürget a munkaerőpiac kifejlesztésében. Az ÉSZT szorgalmazza, hogy a felsőoktatásban a szakterületek meghirdetésekor fokozottabban vegyék figyelembe a munkaerőpiac előre jelezhető igényeit. Támogatja a szakszervezeti szövetség a hallgatói önkormányzatok diákhitellel kapcsolatos moratóriumra vonatkozó javaslatát. (MTI)

Az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) elfogadhatatlannak tartja, hogy kizárólag a munkavállalókat sújtó válságkezelő megoldások szülessenek, ezért csatlakozik a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ) által április 18-ára meghirdetett demonstrációhoz – közölte a szervezet szerdán. Az ÉSZT elnöksége arra kéri a kormányt és a „felelős politikusokat”, hogy a tervezettek helyett más – például a gazdaság kifejlesztésével, a költségvetési bevételeket generáló munkahelyteremtéssel – intézkedésekkel élénkítsék a magyar gazdaságot – olvasható a közleményben. Hangsúlyozzák: hosszú távon a munkavállalókat sújtó válságkezelő megoldások is „felettből hátrányosan érintenék” a magyar nemzetgazdaság egészét.

Az MSZOSZ korábban április 4-éről április 18-ára halasztotta a demonstráció időpontját, amit azzal indokoltak, hogy így lehetőségük nyílik az új kormányprogram megismerésére, valamint az arról szóló egyeztetésre. A szakszervezeti tömörülés korábbi tájékoztatása szerint egyértelműen a magyarországi munkavállalók aránytalanul magas terheinek csökkentését szeretnék elérni. Az ÉSZT mellett idáig az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, valamint a Liga Szakszervezetek csatlakozott az MSZOSZ által szervezett megmozduláshoz az Országos Érdekegyeztető Tanács (OÉT) hattagú munkavállalói oldalától. A Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEF) és a Munkástanácsok Országos Szövetsége (MOSZ) korábban szintén elfogadhatatlannak nevezte a válságkezelő elképzeléseket. (MTI)

A közszféra érdeke nevében emelt szót Kuti László, az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés elnöke a szakszervezetek április 18-ai demonstrációján a Kossuth téren, a Parlament előtt. Hangsúlyozta: ez a szféra a kormány „pofozógépe”, minden megszorítást ezen a területen kezdenek, amit visszautasítanak, csakúgy, mint a négynapos munkahét gondolatát. A demonstráción részt vevők hangosan fújoltak, különösen a négynapos munkahét hallatán. Tisztes munka, tisztes bérek kellenek – mondta. „Nem látszatintézkedések kellenek, számolni kell a hatásokkal is. Óvjuk a kormányt az újabb hiteszegtől” – tette hozzá, emlékeztetve, hogy érvényes megállapodása van a közszféra és a kormány között.

A demonstráción a becslések szerint több mint nyolcezren vettek részt.

Az MSZOSZ a budapesti Városligetben tartja május 1-jei rendezvényét, itt állít fel sátrat az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) és a SZEF is. Az MSZOSZ délelőtt a városligeti Napozóréten felállított MSZOSZ-fórum sátrában beszélgetést szervez EP képviselőjelölteknek. Az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége nem vesz részt a budapesti rendezvényeken.

Nem csatlakozik a LIGA május 8-ai országos sztrájkjához a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ), az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) és az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége sem, mivel a folyamatban lévő tárgyalások miatt időszerűtlennek tartják a felhívást.

Felhasznált irodalom

- Heti Világgazdaság: 1989-1997 (könyvtári példányok)
Heti Világgazdaság: 1998-2009 (elektronikus)
Népszabadság: 2000-2009 (elektronikus)
Magyar Nemzet: 2000-2009 (elektronikus)
Berki Erzsébet (szerk.): Munkaügyi kalendárium 1994
Berki Erzsébet (szerk.): Szervezeti naptár 1993
Berki Erzsébet: SZEF története 1,2,3,4,5
Berki Erzsébet: Bevezetés a SZEF történetébe
Kuti László: Haditudósítások
Kuti László: Tudósítások
Kuti László: Újabb haditudósítások

